

„Katalinka, szállj el!”

**A magyar népi énekes játékok és mondókák komplex fejlesztő
hatása bölcsődében**

EVG 949

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	3
A DOLGOZAT TÉMAVÁLASZTÁSÁNAK INDOKLÁSA	3
<i>Célom</i>	3
PROBLÉMAFELVETÉS	4
KUTATÓI KÉRDÉSEK.....	4
HIPOTÉZISEK.....	4
II. TÁRGYALÁS	6
A BÖLCSŐDEI ZENEI NEVELÉS KODÁLY ZOLTÁN SZELLEMÉBEN	6
1. Kodály Zoltán munkássága	6
2. Forrai Katalin munkássága.....	7
3. A gyermekek zenei szükségletei a Kodály módszer alapján.....	7
A BÖLCSŐDE ZENEI ANYAGA.....	8
A kisgyermek zenei nevelése	10
A MAGYAR NÉPI ÉNEKES JÁTEKOK, AZ ÖLBELI JÁTEKOK FEJLESZTŐ HATÁSAI.....	13
MEGFIGYELT GYERMEKEK ELEMZÉSE	20
Fejlesztési terv.....	20
Dalok, mondókák elemzése:	20
Dalok, mondókák, versek elemzése.....	22
Fejlesztés módszere	25
Fejlesztési eredmények.....	26
A gyermekek lelki jellemzése	26
A FEJLESZTÉSEK EREDMÉNYE TÁBLÁZATOKBA RÖGZÍTVE:	29
Mozgásfejlődés	29
Beszédfejlődés	35
Ének-zenei fejlődés	42
A fejlesztési eredmények diagramokon szemlélítve:	48
III. ÖSSZEGZÉS	50
HIPOTÉZISEK BIZONYÍTÁSA.....	50
ZÁRÓGONDOLATOK	53
IDÉZETEK JEGYZÉKE	54
MELLÉKLET	57

„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud:

játékot, zenét, örömet.”

[Kodály Zoltán (1974) Visszatekintés, 63. oldal]

I. Bevezetés

A dolgozat témaválasztásának indoklása

A körülöttünk levő világ tele van zenével. Már születésünk előtt halljuk édesanyánk szívdobbanásait, később megismerjük a hangját, halljuk a madarak énekét, az óra kattogását, a hangszerek hangjait.

Az éneklés és a zene nélkülözhetetlen egy gyermek egészséges fejlődésében. Sajnos nagyon sok gyermeknek minimális zenei élményben van része élete kezdetén, éppen akkor, mikor a legnagyobb szüksége volna rá. Sokan olyan családból jöttek, ahol nem énekeltek nekik elalvás előtt, nem játszottak velük ölbeli játékokat, nem szeretgették őket eleget. Ezeket a gyermekeket tudtukon kívül számtalan élménytől megfosztották.

„Az éneklés öröm. Nem is tudják, mit tagadnak meg maguktól azok, akik ezt elutasítják.” Ezt a gondolatot egy kedves tanáromtól hallottam. Akkor még én is azok közé az emberek közé tartoztam, akik elutasították az éneklést, és képes lettem volna leélni az életemet úgy, hogy önként soha nem akarok énekelni.

De megváltozott a felfogásom. Rájöttem, hogy énekelni csakugyan jó. Felmelegíti a szívet és a lelket. Önmagában is boldogságot ad. Ha túlcsordul bennünk az érzelem, dalra fakadunk, ha unatkozunk, dúdolgatunk. Ha egy gyermeket meg szeretnénk nyugtatni, elég énekelni neki, máris abbahagyja a sírást. Szükségét érzem annak, hogy ezt a gondolatot másokkal is megosszam. Megszerettessem az éneklést és a hangszerek hangját a gyermekekkel, azokkal, akiknek az alapokat a szüleik megadták, de még inkább azokkal, akik semmit nem hoztak otthonról. Se mondókát, se dalt, se az együtt éneklés örömét.

Szeretném, ha a körülöttem levő gyermekek kapnának valamit, amit a szüleik – talán önhibájukon kívül – nem adnak meg nekik. Szeretném, ha átelnék, és úgy nőnének fel, hogy nem utasítják el maguktól az éneklés örömét, mint ahogy én tettem.

Célom

Dolgozatomban azt szeretném bemutatni, hogy az eltérő szociális háttérrel rendelkező gyerekek között mekkora az egyéni fejlettségi különbség, hogy a több törődés és fejlesztés hatására meghatározott idő alatt a különbségek kezdenek eltűnni a gyerekek között.

Szeretnék rávilágítani arra a tényre, hogy a 0-3 éves korosztály egy kevés többlet

odafigyelés és fejlesztés hatására hatalmas fejlődést tud mutatni mind szociális, mind kognitív és emocionális téren.

Problémafelvetés

Minden gyermek különböző. Más a családi háttérük, más erkölcsi normák között nőnek fel, más lehetőségekkel indulnak az életnek. Vannak olyan gyermekek, akik teljesen megfelelő szociális háttérrel rendelkeznek, de sajnos egyre több az olyan gyermek, aki nem. A csecsemő- és kisgyermeknevelő egyik feladata az, hogy ezeket a különbségeket megpróbálja a lehető legkisebbre csökkenteni több odafigyeléssel, külön gondoskodással és szeretettel.

Ahogy a gyermekek, úgy a csecsemő- és kisgyermeknevelők sem egyformák. A személyiségjegyeik és a szakmai tudásuk nagyban befolyásolják a munkájuk minőségét. Ha a gondozónő hideg és távolságtartó, a gyermek nem kötődik hozzá, ezért nem is kaphatja meg tőle azt a gondoskodást és fejlesztést, amit egy nyílt, barátságos gondozónőtől megkaphatna. De egy felszínes és hiányos tudású gondozónő szintén nem tud intenzív fejlesztést nyújtani a gyermeknek.

Kutatói kérdések

- Hogyan befolyásolják a személyiségfejlődést a magyar népi ölbeli játékok, mondókák, énekes játékok?
- Hogyan befolyásolják a gyermek komplex fejlődését ezek hiánya?
- Hogyan befolyásolják az értelmi, érzelmi, szociális fejlődését?
- Hogyan befolyásolja a beszéd-, a hallás és a mozgásfejlődését, a zenei és a képzeleti fejlődését?
- Milyen hatással vannak a magyarságtudatra és a környezettudatosságra nevelésre?

Hipotézisek

- Az ölbeli játékok, népi énekes játékok komplex módon fejlesztik a bölcsődés korú gyermekeket, hiszen önmagukban is hatással vannak a gyermek fejlődésére (hangsúly, lüktetés, ritmus, szöveg, játék-mozgás, dallam és hanglejtés).
- Bölcsődés korú gyermekkel minél többször játszanak ölbeli játékokat és népi énekes játékokat, annál többször nyílik lehetőség arra, hogy a gyermek kognitív, emocionális és szociális fejlesztése megtörténjen
- Ha egy bölcsődés korú gyermekkel nem játszanak ölbeli játékokat, a gyermek olyan fejlesztési lehetőségekről marad le, amit más formában pótolni nem lehet.

*„Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
Hanem lerázván, ami benne földi,
Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik;
Melyhez tekint fel az utód erénye:
Óhajt, remél, hisz és imádkozik.”
(Arany János: Széchenyi emlékezete)*

Kertész Gyula: Kodály Zoltán fonográffal

Forrai Katalin

II. Tárgyalás

A bölcsődei zenei nevelés Kodály Zoltán szellemében

„A gyermeki éntudat fejlődéséhez nevelésre van szükség, ami egy más ember részéről történő késztetést, támogatást, fejlesztést és védelmet jelent. Sok más felfogással szemben mi azt valljuk, hogy a sikeres nevelés feltételeit egy szociálisan-etnikailag strukturált környezetben kell keresnünk, ami figyelembe veszi a gyermek – s egyáltalán az ember – alapvető lelki szükségletét. Nem véletlenül fogalmaztuk meg a művészeti programban, a fő feladataink sorában a gyermekek erkölcsi érzelmeinek, szociális érzelmeinek, esztétikai érzelmeinek és az intellektuális érzelmeinek kibontakoztatását, melyhez igyekeztünk a célok meghatározásában olyan eszközt rendelni, amely mélyen megérinthesse a gyermek lelki világát a művészetek gazdag arzenáljával.” (Nagy Jenőné (2006) *Gyermektükör, A gyermekek fejlődését, fejlesztését segítő útmutató, Szolnok: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete, 5. oldal*)

1. Kodály Zoltán munkássága

Kodály Zoltán 1882. december 16-án született Kecskeméten. A gyermekévek és iskolai tanulmányok után felsőfokú tanulmányait a Zeneakadémián, zeneszerzés szakon, és ezzel egy időben magyar-német szakon a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte.

Zeneszerzői tevékenységéből emeljünk ki néhányat:

- az 1923-ban Pest-Buda és Óbuda egyesítésének 50. évfordulójára komponált Psalmus Hungaricus,
- az 1927-re elkészült Háry János című daljáték
- 1933-ban komponált Galántai táncok.

Kórusművei a magyar kóruskultúra megerősödését segítették. Ami a mi munkánkhoz kapcsolódik, az a zenepedagógiai tevékenysége, melyet nem csak tanulmányokkal segített, hanem pedagógiai művek megírásával is. Nélkülözhetetlenek a zenei tanulmányok során a 333 olvasógyakorlat kis darabjai, az Ötfokú zene füzetek. Magyar költők versei öltöztették fel a Kis emberek dalainak apró mesterműveit.

Magyarországon, de a világ sok más országában is Kodály Zoltán zenepedagógiai elvei alapján folyik a zenei nevelés. Fontosnak tartotta, hogy minden gyermek óvodás korától kezdve ismerkedjen a magyar folklórral és úgy nőjön fel, hogy természetes legyen számára a magyar dallamok ismerete és szeretete. Munkatársai, tanítványai és követői sokat tesznek a kodályi elvek továbbéléséért.

Kezdve doktori értekezésével (A magyar népdal strófaszerkezete – 1906), egész életében sokat tett a magyar népdalkincs összegyűjtésért, fennmaradásáért.

A 20. század egyik legnagyobb magyar zeneszerzője, népzenekutatója és zenepedagógusa 1967. március 7-én hunyt el Budapesten.

2. Forrai Katalin munkássága

Forrai Katalin 1926. szeptember 25-én született Debrecenben.

Kodály Zoltán módszerének szellemében évtizedeken keresztül aktívan foglalkozott a kisgyermekkor zenei nevelés ügyével, többek között a Magyar Népzene Tárából összeállította a bölcsődések és az óvodások zenei anyagát, valamint Weöres Sándorral és költőtársaival komoly feladatot vállalt, Kodály Zoltán 333 olvasógyakorlat című gyűjteményének szövegezésében.

1966-tól a fővárosi Bölcsődék Országos Módszertani Intézetének tudományos főmunkatársa. Több ország egyetemén és főiskoláján (pl.: Japánban) tartott előadásokat Kodály Zoltán pedagógiai elveiről.

A Magyar Rádióban 35 éven át óvodások számára zenei műsorokat vezetett, továbbá megjelentette a Kodály koncepció hazai gyakorlatát bemutató videó-sorozatot.

Művei közül szükséges kiemelni

- Ének-zene az óvodában. Bp., 1957 (6 kiadás).
- Ének az óvodában. Bp., 1974 (14 kiadás).
- Jár a baba, jár. Bp., 1976, 1997.
- Európai gyermekdalok I-II. Bp., 1985.
- Ének a bölcsödében. Bp., 1986 (4 kiadás).
- Music in Preschool. Bp., 1985. (Japán nyelven, Tokió, 1991).
- „Eszterlánc” „Katalinka” magyar gyermekjátékok. Bp., 2000.

2004. december 30-án hunyt el. Tiszteletére kezdetbe évente, majd ötévente emléküléssel adóznak tanítványai.

3. A gyermekek zenei szükségletei a Kodály módszer alapján

A bölcsödében a zenei nevelés elsődleges célja az, hogy a csecsemő- és kisgyermeknevelők felkeltsék a gyermek érdeklődését a dalok, mondókák iránt. A magyar énekes játékokkal, mondókákkal, rövid és kis hangkészletű dalokkal kezdik el megismertetni és megszerettetni a magyar nyelvet, a magyar dallamokat a gyermekekkel. A csecsemő- és kisgyermeknevelők feladata, hogy a rábízott gyermekeknek tudásuk legjavát nyújtsák, mintát

adjanak az egyéni kompetenciára épülő utánpótlás során történő tanulásra; a dalok, mondókák egyenletes lüktetésével segítsék a gyermek mozgásfejlődését, ritmusérzékét; valamint olyan nyugodt légkört teremtsenek, ahol a gyermek kellőképpen feloldódik, és maga is örömmel hangicsál.

A gondozónővel történő közös énekelgetés, mondókázás a gyermek érzelmeit pozitívan befolyásolja. Hamarabb és könnyebben tanul meg beszélni, a ritmusérzéke is sokat fejlődik az olyan gyermekeknek, akiknek gyakran énekelnek. A dalok egyenletes lüktetése segít kimondani a szavakat, ami javítja a kiejtést. A mondókák mozdulatokkal kísérték, így akaratlanul fejlődik a szem-kéz koordináció és a mozgásuk is hamarabb válik összerendezetté.

Nagyon fontos, hogy minél hamarabb elkezdődjön a legkisebbeknél is a zenei nevelés. Kodály Zoltán nyomdokait követve csak értékes dalokat és mondókákat adunk át a gyermekeknek, a magyar népzene alkotásai közül válogatunk, hozzájuk közel álló témák közül, állatok (Cirmos cica), mindennapi cselekedetek (Borsót főztem), ünnepek, évszakok (Ég a gyertya, ég; Bújj, bújj, zöld ág), válogatunk. Hangulatkeltés gyanánt használhatunk műdalokat vagy más népek dalait is, ám igen körültekintően kell keresgélni.

A tanulás spontán történik. A gyermek nem veszi észre, hogy a játék közben hallgatott dalokat megtanulja, hiszen fogékony minden újdonság iránt. Számára megnyugtató, ha a gondozónője énekel neki, csak vele foglalkozik. Naponta minden gyermekkel egyénileg is kell törődni. Alkalomszerűen, a helyzet adta spontán lehetőségeket maximálisan kihasználva, mozgással kísért dalok, mondókák a gyermekek számára töltődést nyújtanak a játék közben. Gyakori ismételtetésükkel a mondókák és dalok részei vagy egésze rögzül a gyermekben, majd idővel teljesen képes lesz visszaadni azt.

A bölcsőde zenei anyaga

A bölcsődében elhangzott dalok, mondókák, énekes játékok tükrözik a gyermeki világot. Rövid, kis hangterjedelmű énekek, egyszerűen követhető, hozzájuk közel álló témájú mondókák közül válogatnak a gondozónők. Fontos, hogy gyermekek érdeklődésének és egyéni fejlettségének megfelelő műveket válasszanak. Ezek legtöbbször a magyar népművészet értékes alkotásai, ritkábban ismert gyermekköltők megzenésített versei, vagy a környező népek népi alkotásai közül kerülnek elő.

A hangulatkeltésre szánt dalok nagyobb hangterjedelmű népi vagy műdalok lehetnek, amiket csak egyszer-egyszer énekelnek a gondozónők a gyermekeknek, hiszen sem a hangterjedelme, sem a mondanivalója nem az ő korosztályuknak szól, de a dallam szépsége, hangulata felkelti érdeklődésüket.

A bölcsődében elhangzott mondókák és dalok a gyermek számára nagyon hasonlóak, művészi és zenei értékük pedig szinte egyenlő. A hangsúly, a lüktetés, a ritmus, a szöveg, a játék során történő mozgás mindkettő műfajban megtalálható. A mondókát a hanglejtés, az éneket a dallam különbözteti meg egymástól.

A hangsúlyt és a lüktetést a játékmozdulatok befolyásolják, az ismétlődő mozdulatok hangsúlyos és hangsúlytalan részei váltakoznak

Hin	-	ta
↓		↓
<		
súly		súlytalan

Éneklés során a játékmozdulatok miatt lassul a beszéd tempója, így a gyermek könnyebben megtanulja az elhangzott dalok szövegét, hiszen több ideje van megfigyelni a szavak kiejtését, az utánzáson alapuló mintakövetéses tanulás érvényesül.

A mondókákat a hangsúlyozási módjuk szerint csoportosítjuk. Az egyik hangsúlyozási mód szerint a lüktetés dominál, vagyis az ismétlődő mozgásformákhoz szabályos lüktetést társítunk (Tapsi, tapsi mamának – A gyermekkel együtt tapsolunk). Amikor a játék szövegéhez igazítjuk a mozdulatokat, a mondóka egyenletes lüktetése megtörik (Ez elment vadászni – hat szótag, ez meglötte – 4 szótag). És a kettő keresztezésére is számtalan példát találhatunk, mikor szabályos lüktetéssel kezdődik a mondóka, és a végére válik a ritmus szabaddá (Szita, szita, sűrű szita).

A mondókák olyan közel állnak a dalokhoz, hogy sokat lehet szinte énekelni vagy az ének és a beszéd határán mondani. Sok gyermeknél akaratlanul is megnyilvánul ez, és a gondozónők is szívesen alkalmazzák.

A magyar beszédben a hangsúly a szavak első szótagján van. Ugyanez igaz a gyermekdalokra is. Különösen kell ügyelni, hogy éneklés közben is a megfelelő hangsúlyt használjuk, a szavak ne mosódjanak egybe.

A játék „külső céltól független, önmagáért való tevékenység, amelyet örömszerzés kísér. A gyermek játéka egy olyan öntevékenység, amely szabad akaratára épül, és általa érvényesül az önkifejezése.” (Kovács György – Bakosi Éva (1995): *Játék az óvodában, Magánkiadás.*)

A gyermekek napjának jelentős részét a játék teszi ki. A felnőtt bekapcsolódik a játéktevékenységekbe, ha szükséges, irányítja a játékfolyamatot. Növeli a gyermek-felnőtt kapcsolatát; nyugodt körülmények között történő játék a gyermek biztonságérzetét fokozza. Az énekes játékok során a gondozónő énekel és játszik, amibe a gyermek is bekapcsolódhat.

Sok olyan dal él a köztudatban, ami a dallama vagy a tartalma miatt nem kívánatos a bölcsődében. A rossz hangsúlyú, németről fordított dalok (Boci, boci tarka) nehezen tanulhatók, a magyar dallamvilágtól idegenek, a gyermek számára nehézséget okoznak.

A televízióban számtalan rajzfilm zenéjét ismeri a gyermek. Akaratlanul is megtanulja őket, hiszen ebben a korban nagyon fogékonyak minden újdonság felé. Azonban a legtöbb rajzfilmsláger nagy hangterjedelmű, dallama nem magyaros, és a tartalmát tekintve sem nekik való. Ha ilyet énekel a gyermek, tereljük el a figyelmét más, neki való dallal!

A kisgyermek zenei nevelése

Énekelni bármikor lehet. A bölcsődében nincsenek konkrét foglalkozások, a csecsemő- és kisgyermeknevelők a spontán lehetőségeket ragadják meg, és vezetik a gyerekeket a saját ötletük szerint. A jó gondozónő bármilyen helyzethez tud mondókát vagy éneket, amit megszólaltathat.

A zenei hangok közül az ének a legtermészetesebb és leginkább „kéznél lévő” hangforrás. A legtöbbször mozgással kísérelt mondókák, énekes játékok közvetlen személyes kapcsolatot biztosítanak a gyermek és a felnőtt között. A női hang természeténél fogva magasabb, ezért könnyebben tudja utánozni az anya vagy a gondozónő a gyermek hangmagasságát, de a mélyebb férfihang is minta lehet a gyermek számára.

A bölcsődékben a legtöbb gondozónő tud furulyán játszani, ezért a gyermekek megismerhetik a hangszerek játékát akkor is, ha a családi környezetükben ezt senki sem tudja biztosítani számukra. A gyermekek szívesen hallgatják, ha az egyik gondozó néni furulyázik, a másik énekel nekik, később esetleg ők is bekapcsolódhatnak a közös zenélésbe. A gyakori hangszerjátéktól érzékennyé válnak a zenei hangokra, megszokják és megszeretik a zenét.

A gépi zene a leginkább kerülendő zenei hang. Nincs közvetlen kapcsolat a gyermek és a hang forrása között, bizonyos ideig leköti a gyermeket, de hatása lényegesen kevesebb, mint az élő zenének. Hagyjuk ezt az óvodának! A felnőttek gyakran hallgatnak rádiót, tévét, amit a gyermek is hall. A nem neki való zenét nem érti, elfárad, nyugös lesz tőle.

A szabad játék során is számtalan lehetőség adódik, mikor a gondozónő egy odaillő rövid mondókát vagy dalt énekel a gyermekeknek (Borsót főztem; Gyerekek, gyerekek, szeretik a peracet). A gyermekek szeretik ezeket a percek, mert a gondozó néni ilyenkor egyénileg csak velük foglalkoznak. Az éneklés, mondókázás meghitt pillanat. Ideális esetben egy gyermek ül a gondozónő ölében, így alakul ki a bensőséges kapcsolat. Fontos, hogy a gyermek érezze, csak vele foglalkozik, csak neki énekel, vele játszik a gondozónő.

Az éneklést a gondozónő kezdeményezi a gyermek ölbe vételével, de a gyermek is

kérheti, hogy énekeljenek. Szembe fordulva, lassan, tagoltan énekel, mozgással kísérve játszik a gyermekkel.

A felnőtt énekelhet tárggyal, játékkal a kezében, még jobban felhíva magára a gyermek figyelmét. Fontos követni ilyenkor a mozgásnak a dal vagy a mondóka lüktetését. Bármilyen tárggyal lehet játszani. A gyermek ebben a korban a szimbólumképzés kezdeti szakaszában jár, képes meglátni a babát a fakanálban, vagy a kisvonalat az építőkockában. Így fejlődik a művészi és az esztétikai érzéke is. Több játékban maga a gyermek válik a szimbólum tárgyává (Kerekecske, dombocska).

A bölcsődében hangulatkeltésre, meghallgatásra szánt dalokat is énekel a gondozónő. Ezek általában nagy hangterjedelmű, elsajátításra ebben az életkorban nem ajánlott dalok. Ezért csak ritkán, figyelemfelhívásként vagy hangulatteremtésre használja. A gyerekek nem tanulják meg, de a dallama felkelti érdeklődésüket, és érzelmileg ráhangolódnak az adott helyzetre (Pl.: Karácsony előtt a Kiskarácsony c. dal eléneklése).

A hangszerjáték a kicsik és nagyok számára is figyelemfelkeltő lehet. A gyermek látja, ki és mivel adja ki a hangot, így személyes kötődés alakul ki.

A spontán helyzetek nyújtotta lehetőségeket kihasználják a gondozónők, de tudatosan is készülni kell a foglalkozásokra. Minden évszakban más-más dalok szólalnak meg az általánosakon kívül, amiket nem lehet felcserélni. Télen nem hangzik el a Bújj, bújj zöld ág , vagy nyáron a Hull a hó. Az életkor és az egyéni érdeklődés is döntő fontosságú; a nagyobb, jobb zenei képességekkel rendelkező gyerekek igénylik a komolyabb műveket.

„Mert mi teremtünk szép, okos lányt
és bátor, értelmes fiút,
ki őriz belőlünk egy foszlányt,
mint nap fényéből a Tejút ... „
(JÓZSEF ATTILA: MÁRCIUS)

A magyar népi énekes játékok, az ölbeli játékok fejlesztő hatásai

PSZICHOLÓGIAI FEJLŐDÉS

Az első év fontosabb fejlődési állomásai minden gyermeknél közel azonos időben történnek meg. Dominál a biológiai meghatározottság a kulturális vagy gazdasági körülményekkel szemben. A gyermek fejlődése cirkuláris folyamat, az új ingerek, a sikerélmények motiválják a gyermeket a további felfedezésre.

A tárgyi környezet a fejlődés mértékét nem minden esetben determinálja. Kagan (1984) kultúrközi kutatást végzett egy guatemalai indián faluban. Az indián gyerekek egy éves korukig hátrányt szenvedtek a mozgásfejlődésükben az amerikai gyerekekhez viszonyítva, de ez a hátrány kompenzálódott a gyermekek 11 éves korára.

De mindezekkel ellentétben a gyermekeknek szükségük van pozitív megerősítésre is, hogy a fejlődésük a megfelelő ütemben haladjon, amit túlnyomórészt a szülőktől kell kapniuk. Ha ez nem történik meg, vagyis a gyermek személytelen környezetben nevelkedik, fejlődésében visszamaradás tapasztalható (hospitalizmus).

A dalok, mondókák közelebb hozzák egymáshoz a gyermeket és a felnőttet. Belsőleges interakciós folyamat, amely során a felnőtt empatikus képességét használva érzelmileg közel kerül a gyermekhez, így alakítva ki kapcsolatot, amely a bizalom elsődleges forrása.

KOGNITÍV FEJLŐDÉS

A mondókák, versek, ölbeli játékok fejlesztik a gondolkodási műveleteket (analízis, szintézis, absztrahálás, összehasonlítás, összefüggés felfogása, kiegészítés, általánosítás, konkretizálás, rendezés, analógia). A Cirmos cica haj és a Cicukám, kelj fel című dalok közt párhuzamot von a gyermek, összehasonlítja a Gólya bácsi, gólya és a Héja, héja lakatos című dalokat, mert mindkettőben madár van, így asszociál egyik műről a másikra.

Fejlődik a kreativitása. A játékhelyzetbe illesztett ének, mondóka során a gyermek maga válik a szimbólum tárgyává (pl: csiga, kisnyuszi ... stb.), így a szimbólumképzés fejlődését segíti. A dalok, mondókák ismételtetése és esetleges elsajátítása a gyermek emlékezetét fejleszti.

EMOCIONÁLIS FEJLŐDÉS

A zene hatására a gyermek kiegyensúlyozottabbá válik. A dalok, mondókák pozitív érzelmeket keltenek a gyermekben, oldják a belső feszültséget. A művekhez követő mozgások funkcióörömet okoznak a gyerekeknek. Az ölbeli játékok gyakran csattanóval zárulnak (Pl.: Kis kacska fürdik című dal Sudri-sudri-sudri zárása), ezért alkalmasak a feszültség és a félelem

oldására. Az öleléssel, a testkontaktussal a gyermek-biztonságérzete nő, az érzelmi kapcsolat hamarabb kialakul, illetve elmélyül.

SZOCIÁLIS FEJLŐDÉS

A mondókák, versek, ölbeli játékok fejlesztik az alkalmazkodóképességet, valamint segítik a társas kapcsolatok kialakulását. (Pl.: Ha egyszerre ketten is akarnak a gondozónővel ölbeli játékot játszani, az egyik gyermeknek várnia kell.) Az énekes játékok megerősítik a gyermek-gondozónő belső kapcsolát, érzelmi hatásuk a gyermek biztonságérzetét növeli, ezenfelül a gyermek társas kapcsolatát is fejleszti.

BESZÉDFEJLŐDÉS

Ahhoz, hogy a gyermek megtanuljon beszélni, több feltételnek is igazolódnia kell.

Narn Chomsky, amerikai nyelvész, volt a fő képviselője a modern natívizmus-elméletnek, amely azt állítja, hogy minden gyermek úgynevezett univerzális (általános) grammatikával (nyelvvelsajátító készülékkel) születik.

Az univerzális nyelvészet szerint a gyermek a nyelvnek olyan jellemző tulajdonságaival van tisztában, amik minden nyelvre általánosan jellemzőek. (Pl.: minden nyelvben van ige, főnév, melléknév, a beszédet mondatok alkotják, stb...)

Minden ember úgy születik, hogy bármely nyelv elsajátítására képes. Egyszerre több nyelvet is meg tud tanulni (több nyelven szocializálódik), ha a születésétől kezdve több nyelven beszélnek hozzá. A környezettől függ, hogy melyik lesz az anyanyelve, illetve egy- vagy többnyelvűvé válik-e a gyermek.

Lengyel Zsolt a Gyermeknyelv című művében (többek között) két kislány, Anna és Izabella történetét mutatta be; 1938-ban, az USA-ban zajlott. A két kislány 6-7 éves volt.

Anna a világtól elzárva, egy székhez kötözve élt. Törvénytelen gyermek volt, valószínűleg a nagyszülei tették ezt vele. Nem kommunikáltak vele, nem gondozták megfelelően.

Amikor felfedezték, speciális kezelést kapott, de így is csak szótagokat tudott kimondani. Megtalálása után nem sokkal meghalt.

Izabella süketnéma édesanyjával élt együtt, ő kommunikatív környezetben nőtt fel. Szakemberek fejlesztették, a megtalálása utáni 7. hónapban 1500-2000 szót tudott már mondani. 2 év alatt annyit fejlődött, mint mások 6 év alatt, 14 éves korára utolérte társait.

Az esetekből azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy ha van emberi kommunikatív környezet a gyermek körül, akkor meg tud tanulni beszélni, ha nincs, soha sem fog tudni tökéletesen megtanulni beszélni.

A beszéd megfelelő elsajátításához szükséges a fiziológiai és az idegrendszeri alapok megfelelő működése is. Az ép beszédszervek (tüdő, légcső, hangszalagok, gégefedő, garat, orrüreg vagy szájüreg (nyelv, szájpadlás, fogak, íny, ajak, ínyvitorla), a hallóapparátus épsége (fülkagyló, hallójárat, dobhártya, hallócsontok, középfül, belső fül, hallóideg), a többi analizátor megfelelő működése (látás, tapintás, szaglás), valamint az agyi irányító területek megfelelő működése (nyúltagy, nagyagy, kisagy, kérgi mozgatóközpont).

A szülők, a gyermekorvos és a védőnő mellett a csecsemő – és kisgyermeknevelők feladata is, hogy a gyermek hallásproblémáját észleljék, és a szülőknek tájékoztatást nyújtsanak a megfelelő szakemberek felkeresésében.

A beszédfejlődés már az intrauterin életben megkezdődik. A magzat hallja anyja szívdobbanását, a magzatvíz kiváló hangvezető.

A születés után is az újszülött sírással kommunikál a szülővel, majd az életkor előrehaladtával gögicsélni, gagyogni kezd, végül egy éves kora körül kimondja első szavait. Ezek először csak szótöredékek, szituációhoz kötött a megértésük, dominál a hangsúly és a mozdulat.

A mondókák, dalok elősegítik az anyanyelv elsajátítását. A lassú, artikulált beszéd megkönnyíti a tanulást, a ritmus, rím által könnyen megjegyezhetők a mondókák, így a gyermek spontán módon sajátítja el a beszéd képességét.

MOZGÁSFEJLŐDÉS

A gyermekek mozgásfejlődése a születésüktől kezdve fokozatos fejlődésen megy keresztül a teljes kifejeletig, a szellemi és testi érettség eléréséig. Míg a csecsemőkorban az akaratlan mozgások reflex formában jönnek létre, a gyermek fejlődése során a reflexek megszűnnek, és hat hónapos kortól már a szándékos cselekvés dominál. A mozgás fokozatosan meghatározott cél felé irányul.

Fejlődése során egyre több mozgásformát sajátít el a gyermek a társaikkal és a felnőttel együtt végzett játékok közben. Utánzás útján történő mintakövetéses tanulás dominál, a gyermek megfigyeli és utánozza a felnőtt mozdulatait.

A harmadik életévben a gyermek mozgása mennyiségi és minőségi szempontból is gyarapodik. Tovább nő a mintaadás jelentősége, a gyermekek pontosabban képesek átvenni a mozdulatokat, ebből következően több sikerélmény éri őket, így nő az önbizalmuk, ami újabb mozgásformák elsajátítására ösztönzi őket.

Falvai Károly a Ritmikus mozgás és énekes játékok című művében megvizsgálta a gyermek mozgásának a ritmusosságát, és megfigyeléseket végzett, majd rávilágított arra a

tényre, hogy a mondókák és énekes játékok pozitívan befolyásolják a gyermek egyensúlyérzékét és ritmusérzésének fejlődését.

A ritmusérzék szoros kapcsolatban van az egyensúlyérzék fejlődésével. A mondókákat és ölbeli játékokat kísérő mozdulatok segítik összerendezni a gyermek mozgását, fejlesztik egyensúlyérzéküket, ritmusérzéküket. A gyermek mintát vesz a vele játszó felnőttől, a játék lüktetése mozgásra ösztönzi. Az egyenletes lüktetés mellé egyenletes mozgás társul, ami biztonságot és örömet nyújt a gyermek számára.

Az alábbi ölbeli játék során a felnőtt ölébe ülteti a gyermeket, és a dallam egyenletes lüktetésére mozgatja. Így fejlődik a ritmusérzéke, a mozgáskoordinációja.

ZENEI FEJLŐDÉS

A bölcsődében a zenei nevelés elsődleges célja az, hogy a csecsemő- és kisgyermeknevelők felkeltsék a gyermek érdeklődését a dalok, mondókák iránt. A magyar énekes játékokkal, mondókákkal, rövid és kis hangkészletű dalokkal kezdik el megismertetni és megszerettetni a magyar nyelvet, a magyar dallamokat a gyermekekkel.

Kodály Zoltán nyomdokait követve csak értékes dalokat és mondókákat adunk át a gyermekeknek, a magyar népzene alkotásai közül válogatunk, hozzájuk közel álló témák közül, állatok (Gólya bácsi, gólya), mindennapi cselekedetek (Süssünk, süssünk rétest), ünnepek, évszakok (Kis karácsony, nagy karácsony), válogatunk.

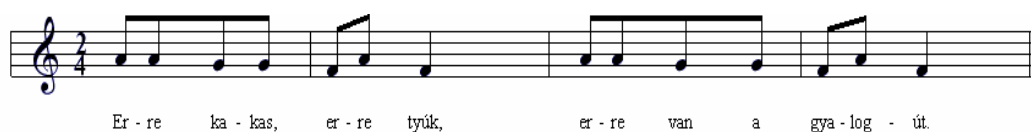
A hangulatkeltésre szánt dalok nagyobb hangterjedelmű népi vagy műdalok lehetnek, amiket csak egyszer-egyszer énekelnek a gondozónők a gyermekeknek, hiszen sem a hangterjedelme, sem a mondanivalója nem az ő korosztályuknak szól, de a dallam szépsége, hangulata felkelti érdeklődésüket.

Naponta minden gyermekkel egyénileg is kell törődni. Alkalmoszerűen, a helyzet adta spontán lehetőségeket maximálisan kihasználva, mozgással kísért dalok, mondókák a gyerekek számára töltődést nyújtanak a játék közben. Gyakori ismételtetésükkel a mondókák és dalok részei vagy egésze rögzül a gyermekben, majd idővel teljesen képes lesz visszaadni azt. Az éneklést a gondozónő kezdeményezi a gyermek ölbe vételével, de a gyermek is

kérheti, hogy énekeljenek. Szembe fordulva, lassan, tagoltan énekel, mozgással kísérve játszik a gyermekkel. A bölcsődéskor végére a gyerekek önállóan is el tudnak énekelni egy-egy dalt.

MAGYARSÁGTUDAT KIALAKÍTÁSA

Fontosnak tartom, hogy a gyermekek magyarságra nevelése minél hamarabb megkezdődjön. Úgy gondolom, ma a hazaszeretet fogalma nem a neki megfelelő tiszteletet élvezi, a család, a média és egyéb más hatások miatt. A pedagógusok feladata az, hogy erősítsék a gyerekekben a magyarságtudatot, a bölcsődében éppúgy, mint az iskolában. A csecsemő- és kisgyermeknevelő tudatosan építik be a gyerekekbe a magyar nyelv szeretetét, a magyar kultúra értékeit az által, hogy főként magyar népdalokat, kisebb részben magyar műdalokat, magyar költők megzenésített verseit énekli. A mondókákat, verseket, meséket szintén a magyar népművészet értékes alkotásai közül választja ki. A gyermekek így olyan környezetben nőnek fel, ahol magyar közmondásokat, magyar népi kifejezéseket hallanak, a hangszerekkel is magyar népi dallamokat játszanak a felnőttek. Ezek által tudattalanul kialakul bennük a magyarság, a hazaszeretet, amit majd óvodában és az iskolában a pedagógusok a kellő módszerekkel megerősítenek.

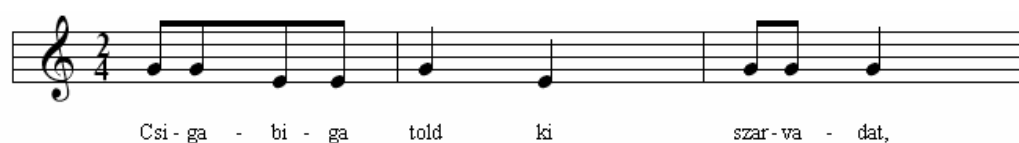
Taréja, haréja, ugorj a fazékba, zsupsz!

A fenti példa kiválóan szemlélteti, hogy a népdalok tudattalanul beépítik a magyarság érzését a gyerekekben. Olyan kifejezések találhatók a dalban, ami kifejezetten táj-jellegű (Taréja, haréja), valamint a dallam is a hagyományos magyar dallamvilágot tükrözi.

KÖRNYEZETTUDATOSSÁGRA NEVELÉS

A környezetvédelemre, az állatok, növények szeretetére a gyermeknevelésben a szülők mellett a pedagógusoknak is nagy hangsúlyt kell fektetni.

A gondozónők a mondókákkal, dalokkal beépíthetik ezek megismerését a napi foglalkozásokba, így a gyerekek megismerik az állatok viselkedését

külsejét

vagy egyéb tulajdonságait. A mondókák, dalok eljátszásával beleképzeli magát a helyükbe, így fejlődik az empátikus képessége is.

„Mikor gyermek valék, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek: minekutána pedig férfiúvá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat.” (BIBLIA 1KOR 13,11)

Megfigyelt gyermekek elemzése

Fejlesztési terv

Indoklás:

A gyerekek nagyon különbözőek. A fejlesztéssel azt szeretném igazolni, hogy az eltérő szociális háttérű és egyéni fejlettséggel rendelkező gyerekek milyen mértékben fejlődtek meghatározott idő alatt, és az egyes gyermekek között mekkora különbségek mutathatók ki.

Célom, hogy rávilágítsak arra a tényre, hogy a 0-3 éves korosztály egy kevés többlet odafigyelés és fejlesztés hatására fejlődést tud mutatni mind szociális, mind kognitív és emocionális téren.

Dalok, mondókák elemzése:

1. Elhangzott dalok:

– Benn a bárány, kinn a farkas	– Háp-háp-háp (Szabó Lőrinc)
– Bújj, bújj medve	– Hívjad a falovacskát (Szlovák dal-
Károlyi Ami)
– Cirmos cica, haj	– Héja, héja lakatos
– Csiga-biga, gyere ki	– Katalinka, szállj el
– Csiga-biga told ki szarvadat	– Kis kacska fürdik
– Erre kakas, erre tyúk	– Mackó, mackó ugorjál
– Fecskét látok	– Süss fel, nap
– Gólya bácsi, gólya	– Tekeredik a kígyó
– Gyű paci, paripa	

2. Elhangzott mondókák és versek:

– Csukás István: Sün Balázs	– Hóc, hóc katona
– Gazdag Erzsi: Tarka cica	– Móricz Zsigmond: Iciri-piciri
– Kerekecske, dombocska	– Nyuszi, nyuszi, nyulacskám
– Két kis kakas összevezett	

A fejlesztésre szánt dalok, mondókák és versek kiválasztásakor az alábbi szempontokat vettem figyelembe:

Az elhangzott művek magyar alkotások, többségük népköltészeti alkotások legyenek, de tudatosan az ismert gyermekköltők verses meséiből is, illetve szomszéd népek dalaiból is választottam egy-egy dallamot. A magyarságtudat kialakítása, a magyarságra nevelés minden pedagógus alapfeladata közé kell, hogy tartozzon. A bölcsődékben a csecsemő – és kisgyermeknevelők céltudatosan olyan dalokat, mondókákat választanak, amik magyar folklór, illetve a magyar műköltészet értékes alkotásait tartalmazzák.

A művek tartalmát tekintve olyan területet céloztam meg, ami minden kisgyermekhez közel áll, az állatvilágot. A dalok egyszerű cselekménye könnyen követhető, a versekben a ritmus általában páros vagy keresztrím, ami a gyermekekben a lüktetés érzését erősíti. A gyermekek többsége szívesen veszi, ha a cicáról, lovacskáról, kiskacsáról énekelnek neki, könnyebben azonosul a kicsi dolgokkal, hiszen ő maga is kicsi. Ezen felül az állatok aranyosak és szeretni valóak, ami a gyerekek számára nagyon fontos, hiszen ösztönösen húzódnak a durva dolgoktól.

A választott dalok hangterjedelme kicsi, sokszor 2-3 hang váltakozik benne. (Cicukám, kelj fel: s-m, vagy Fecskét látok: m-r-d) A kis hangterjedelem azért fontos, mert a gyerekek ezeket a dalokat könnyebben befogadják, mint azokat, amikben sok különböző hangot kell énekelni. A dalok szerkezete motívikus, azaz ütempáros, s ez a tulajdonságuk is alkalmazkodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, mivel a gyerekek tüdőkapacitása azt engedi meg, hogy egy levegővel ennyit tudnak kényelmesen elénekelni. A dalok 2/4-es ütembeosztásúak, amiben a súlyos és súlytalan ütemegység szabályosan váltakozik, így biztosítva az egyenletes lüktetést.

A választott mondókák is állatokról szólnak. A mondókák állandó jegye a ritmus, amit, többek között, a szótagszám, az ütemek váltakozása, a nyelvi tagolás ad meg. A nyelvi jegyek jellegzetesek; alliterációk, szóismétlések, hangutánzó szavak, különböző megszólítások és párbeszédetek szerves részét képezik a mondókáknak. A tartalmuk általában olyan cselekvésre utal, ami a falvak lakóinak életét szemlélteti. Más népek jellegzetes szófordulatait és műköltészeti alkotások egyes kifejezéseit is magukba foglalják. A ritmus hosszabb és rövidebb értékek szabályos váltakozása, a mondókák ritmusa egyszerű, általában negyedek és nyolcadok váltakoznak.

(http://adattar.vmmi.org/fejezetek/520/19_a_mondokak_jellegzetessegei.pdf)

A dalokban és a versekben, mondókákban egyaránt a terjedelmileg rövidebb műveket részesítettem előnyben. A 0-3 éves korosztály figyelme még csapongó, pár percnél tovább nem képes egy dologra koncentrálni. Ezért a választott rövid versek és dalok, amiket a

gyermekek végighallgatnak, könnyen meg is tanulhatók. Néhány mű (pl.: Szabó Lőrinc: Háp, háp, háp című megzenésített verse vagy Csukás István: Sün Balázs című verses meséje) azért került be a fejlesztési tervbe, mert vannak a megfigyelt gyermekek között olyanok is, akik képesek végighallgatni, sőt igénylik a hosszabb és tartalmilag is összetettebb műveket. Őket már nem mindig kötik le a rövid mondókák, hiszen sokszor hallották gondozónőjüktől, és kérik az újabb verseket és dalokat.

Dalok, mondókák, versek elemzése

Dalok címe	Szereplők	Terjedelem	Hangkészlet*	Nemzetiség
Benn a bárány	Bárány, farkas	18 szó	d r mf sz l	Magyar népdal
Bújj, bújj medve	Medve, vadász	24 szó	d r mf sz,	Magyar népdal
Cirmos cica haj	Cica	15 szó	d r mf sz l	Magyar népdal
Csiga-biga, gyereki	Csiga	13 szó	d r mf sz l	Magyar népdal
Csiga-biga, told ki	Csiga	10 szóm	m - sz	Magyar népdal
Erre kakas, erre tyúk	Kakas, tyúk	13 szó	d r m	Magyar népdal
Fecskét látok	Fecske	6 szó	d r m	Magyar népdal
Gólya bácsi, gólya	Gólya	16 szó	d r m	Magyar népdal
Gyű paci, paripa	Paci	10 szó	d r mf sz l	Magyar népdal
Háp, háp, háp, jönnek a kacsák	Kacsa, boci, tyúk, kakas, malac, liba, csacsi, pulyka	64 szó	r m - sz l	Szabó Lőrinc verse
Hívjad a falovacskát	Ló, kecske,	39 szó	d r mf sz	Szlovák népdal, Károlyi Amy szövegével
Héja, héja	Héja	14 szó	d r m	Magyar népdal
Katalinka szállj el	Katicabogár, törökök	24 szó	d r m - sz	Magyar népdal
Kis kacsa fürdik	Kacsa	11 szó	m - sz l	Magyar népdal

Mackó, mackó	Mackó	10 szó	d r m	Magyar népdal
Süss fel, nap	Lúd	10 szó	sz l	Magyar népdal
Tekeredik a kígyó	Kígyó	12 szó	d r mf sz l	Magyar népdal

*A dalok többnyire biton, bichord, biton, pentachord és hexachord hangkészletűek.

Szerző, Cím	Terjedelem	Rímelés	Verselés	Nyelvi jegyek
Csukás István: Sün Balázs	18 versszak, 342 szó	Páros rím, Keresztrím	Ütemhangsúlyos verselés	Alliteráció, felsorolás, párbeszéd
Gazdag Erzsébet: Tarka cica	3 versszak 36 szó	Keresztrím	Ütemhangsúlyos verselés	Szóismétlés, felsorolás, hangulatfestő szavak
Móricz Zsigmond: Iciri-piciri	8 versszak 86 szó	Páros rím	Ütemhangsúlyos verselés	Szóismétlés, hangulatfestő szavak,

Mondóka címe	Szereplők	Forma	Nyelvi jegyek
Hóc, hóc, katona	Katona	Motívikus szerkezetű	Szóismétlés,
Katicabogárka	Katicabogár	Motívikus szerkezetű	Kicsinyítő képzővel derivált szó, Megszólítás
Kerekecske, dombocská	Nyulacska	Motívikus szerkezetű	Kicsinyítő képzővel derivált szó,
Két kiskakas összeveszett	Két kiskakas	Motívikus szerkezetű	Szószakítás, Megszólítás
Kipp-kopp kalapács	Kovács	Motívikus szerkezetű	Hangutánzó szó, Alliteráció, Párbeszéd, Azonos hangok
Nyuszi, nyuszi nyulacska	Nyuszi	Motívikus szerkezetű	Szóismétlés, Megszólítás, Kicsinyítő képzővel derivált szó

A legtöbb elhangzott dalt és mondókát mozgással kísértem. A gyermekek szívesebben vesznek részt zenei játékokban, ha mozdulatokat társítanak a szöveghez és dallamhoz. Figyelembe vettem a dalok szövegét, és a mozdulatokat a tartalomhoz igazítottam. Így a dalokat és mondókákat az alábbi módon játszottam a gyerekekkel:

Minden alkalommal a gyermek szembefordulva helyezkedett el az ölemben. Felvettem vele a szemkontaktust és úgy kezdtem a játékba.

- **Benn a bárány, kinn a farkas:** A „benn a bárány” szakasznál a gyermek kezét összezártam, a „kinn a farkas”-nál lassan szétnyitottam. A „hízik a bárány” résznél a gyermek hasát simogattam, míg a „szárad a farkas”-nál az arcát. A dal további részében lüktetve tapsoltattam a gyermeket.
- **Cirmos cica, haj:** A dal első két sorában a gyermek arcát a kezembe fogtam, és jobbra-balra biccenttettem, az „ott látom a bajuszodon” szakasznál végigsimítottam a gyermek „bajszát”, majd a záró sornál játékosan megfenyegettem az ujjammal.
- **Csiga-biga, gyere ki:** A dal kezdő két sora alatt kezemmel hívogató mozdulatokat, a „kapsz tejet, vaját” szakasznál kínáló mozdulatot tettem, majd a záró sornál egyenletesen tapsoltam.
- **Csiga-biga told ki szarvadat:** A dal első felében a gyermek mutatóujját kiegyenesítve a füle mellett fel-le mozgattam, így utánozva a csiga szarvainak mozgását, a második szakaszban a kezeit ökölbe fogva ütöttem felváltva az ökleit.
- **Fecskét látok:** A dal első részében kémlelő mozdulatot tettem a szemem előtt, a középső szakaszban kézfejemet a gyermek arcához érintettem, söprő mozdulatot végezve, majd a záró szakasznál mellkasom előtt két kezemmel „gombolyítottam”.
- **Gyű paci, paripa:** A gyermek kezét fogtam, míg térdemet a dal lüktetésére fel-le mozgattam.
- **Hívjad a falovacskát:** A dal szövege szerint értelemszerűen először hívó mozdulatokat tettem, utána kínáló mozdulatokat, majd körkörösén simogattam a gyermek hasát, mint aki „jóllakott”, végül olyan mozdulatot tettem a hasam előtt, amivel arra céloztam, hogy hízott meg a falovacska vagy a kicsi kecske.
- **Mackó, mackó ugorjál:** A dal szövege szerint értelemszerűen először megemeltem, mintha „ugrott” volna a gyermek az ölemben, majd két karját enyhén mozdítva oldalirányba „forgattam”, tapsoltattam egyet, majd ismét megemeltem, de most magasabbra.
- **Tekeredik a kígyó:** A kezemmel kígyózó mozdulatokat tettem, néha a gyermek karján,

arcán végigsimítva.

- **Kerekecske, dombocsk:** Gyermek tenyerében köröztem, majd karján felszaladva megcsikiztem a nyakát vagy hónalját.
- **Két kis kakas összeveszett:** A gyermek kezét fogva a térdemen lovagoltattam, majd a mondóka második részében tapsoltattam is.
- **Hóc, hóc katona:** Lovagoltattam a gyermeket a térdemen a mondóka egyenletes lüktetésére.

Fejlesztés módszere

A gyermekekkel hetente két alkalommal, másfél órát foglalkoztam. Az első alkalmakkor megfigyeltem a gyermekcsoport napirendjét, egyéni sajátosságait, ismerkedtem a gyermekekkel és a gondozónők segítségével kiválasztottam a 3-3 megfigyelendő gyermeket.

Tudatosan törekedtem arra, hogy eltérő szociális háttérrel és fejlettségi szinttel rendelkező gyermekeket válasszak, így lett a megfigyelt gyerekek közt átlagos, a kortársainál fejlettebb illetve kevésbé fejlett gyermek is.

Miután megismertem a gyermekeket, próbáltam beilleszkedni a csoport életébe. Bekapcsolódtam a tevékenységekbe, részfeladatokat láttam el egyes irodalmi, zenei, mozgásos vagy vizuális helyzet végrehajtásában.

A gyermekekhez fokozatosan közelítettem, a gyermeki érdeklődésre alapoztam, engedtem, hogy ők tegyék meg a kezdő lépéseket.

Minden gyermek fejlesztésében az ölbeli játék dominált. Dallal, kis mondókákkal felkeltettem az érdeklődésüket, a fejlesztésre szánt műveket folyamatosan építettem be az ölbeli játékok közé.

A fejlesztésem kezdeti szakaszában én játszottam, én énekeltem, mondókáztam a gyermeknek, majd fokozatosan ők is elsajátították a műveket. A szabad játékokba és a helyzetekbe szituációtól függően beintegráltam a fejlesztésre szánt irodalmi alkotásokat.

Képeskönyv nézegetés alkalmával beszélgetést, éneklést, mondókázást kezdeményeztem a képekről. A fejlesztés hatására a felismert állatokról a gyermek asszociált irodalmi művekre, amiket elő tudott adni.

Mikor úgy éreztem, kellően elsajátították a műveket, furulyát vittem a csoportokba, megkértem a gondozónőt, énekeljen a dallamra, így történt meg a gyerekek ismerkedése a hangszerekkel.

Kezdetben csak én játszottam hangszeren, később viszont a tevőleges segítséget nem igénylő gyermekek is aktívan bekapcsolódtak a zenélésbe, és a dalok egyenletes lüktetésére mozgatták a gondozónők által készített hangszereket (buzogány, csörgő).

A bábozás a fejlesztési tervem utolsó szakasza volt. Kesztyűbábokat, ujjbábokat és fakanálbábokat készítettem, először én báboztam a gyermekeknek, a bábok mozgatásával még szemléletesebbé téve a dalok, mondókák lüktetését, majd a gyermekeknek is lehetőséget nyújtottam a kipróbálásra, a bábozás alapjainak az elsajátítására.

Fejlesztési eredmények

A fejlesztésem megkezdése előtt időt szántam arra, hogy felmérjem, milyen fejlettségi szinten állnak a gyermekek. Így össze tudtam hasonlítani a fejlesztés előtti és a fejlesztés utáni állapotukat. Megfigyeléseimet táblázatba rögzítettem. A táblázatokkal azt szeretném szemléltetni, milyen fejlettségi szinten álltak a velük való aktív foglalkozásom előtt illetve után.

A gyermekek lelki jellemzése

B. Panna:

Érzelmi életére jellemző a harmónia, kiegyensúlyozottság, nyitottság. Ragaszkodó, empátikus, hűséges kislány, néha elragadtatja magát, érzelmeit ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is. A jó és a rossz cselekedeteit rávilágítással megkülönbözteti, a viselkedési szabályokat igyekszik betartani. Csintalan, csapongó viselkedés néha megfigyelhető. Az esztétikai élményekre fogékony, észreveszi és megnevezi mi a szép a közvetlen környezetében. Az ízlése formálódik. Önállóság, függetlenség vágya jellemzi, kíváncsi, érdeklődő. A helyzet - és jellemkomikumokat néha felfedezi, de ez még nem jellemző. Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, alapos, néha dacos, szabálytartó, ha ellenőrzik. Kapcsolata a felnőttekkel nyílt, közvetlen, barátságos. Az irányítást elfogadja, a figyelmeztetést tűri. Társaival szemben nyílt, gondoskodó, segítőkész, kapcsolatteremtésben kezdeményező. Vezéregyéniség. Kezdeményező, irányító szerepet tölt be. Megérti a feladatot, elfogadja, és önállóan teljesíti. Elmélyülten foglalatосkodik, precíz, jó megoldásra törekszik. Teljesen önálló, munkatempója gyors és pontos.

L. Márton:

A gyermek 2 éves korában elvesztette az édesanyját. Az apa és az anyai nagyszülők együtt nevelik, mivel az apa a munkája miatt hosszabb időre is kénytelen elutazni. A gyermek ritkán

tesz említést az édesanyjáról, de álmából felriadva volt, hogy említette, vagy a gondozónőjét anyának szólította. Ha a csoportban beszoktatós gyermekkel az anya van jelen, bátran közelít felé, az ölébe ül, megsimogatja. Érzelmi életére jellemző a labilisság. Gyakran elragadtatja magát, változó hangulatú, szomorkodásra hajlamos. Indulatos, erőszakos, kötekedő a társaival, neheztelő és féltékeny, ha nem vele foglalkoznak. Gondozónőjével szemben ragaszkodó, empátikus, hűséges, néha elragadtatja magát, érzelmeit ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is. A jó és a rossz cselekedeteit rávilágítással megkülönbözteti, a viselkedési szabályokat nem igyekszik betartani. Féktelen, rakoncátlan természetű. A normatartása és az önfegyelme nem alakult ki. Az esztétikai élményekre fogékony, észreveszi és megnevezi mi a szép a közvetlen környezetében. Az ízlése formálódik. Önállóság, függetlenség vágya jellemzi, kíváncsi, érdeklődő. A helyzet - és jellemkomikumokat nem fedezi fel. Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, erős önállósulási törekvés jellemzi; szabálytartó, ha ellenőrzik. Nem kitartó, kivárára nem képes, fáradhatatlan, sokszor dacos. Kapcsolata a felnőttekkel nyílt, közvetlen, barátságos. Szívesen ül a gondozónők ölében, öleli át őket. Sokat jelent számára a testi kapcsolat. Az irányítást elfogadja, a figyelmeztetést tűri. Társaival szemben kirekesztett, visszahúzódó, tartósan nem tud együtt játszani senkivel, magányosan tevékenykedő, önző, sokszor a konfliktushelyzeteknek a forrását ő okozza. Megérti a feladatot, elfogadja, és részben teljesíti. Teljesen önálló, munkatempója átlagos, könnyen vált át más tevékenységekbe.

P. Vanda:

A gyermek érzelmi élete kiegyensúlyozott, derűs, harmonikus. Empátia jellemzi. Néha változik a hangulata, ilyenkor visszahúzódik, csöndben játszik. De ez ritka. Szeretetteljes: örömteli, boldog, elégedett. Érzelmait ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is. A jó és a rossz cselekedetei között különbséget tesz, a viselkedési szabályokat betartja, önfegyelme kialakult. A csúnya és a szép kategóriákat különválasztja, észreveszi, megnevezi mi a szép a környezetében. Esztétikai élményekre fogékony, különösen a hangokra, hangszerekre. Az önállóság, a függetlenségi vágy jellemzi. Igényli az önkifejezést: ha a gondozónővel együtt énekel, hamar kéri, hogy egyedül énekelhessen. Érdeklődő az újdonságok iránt, a felfedezés vágya benne él, a megvalósítás vágya motiválja. Általában nem érzi a helyzet- és jellemkomikumokat. Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, de néha biztatást igényel. Játéka elmélyült, szerepjátékot társaival együtt szívesen játszik. Úgy irányítja a gyerekeket, mint a gondozónők, mintakövetése tökéletes.

R. Gabriella:

A gyermek szeret bölcsődébe járni, a társaival lenni. A gyerekekkel együtt játszik, szavakkal és non verbális eszközökkel is kommunikál velük. Ha valakit megismer és elfogad, nagyon ragaszkodó tud lenni. Felnőttekkel a kapcsolata tartózkodó, néha félénk. Soha nem elutasító vagy ellenséges, de időre van szüksége, hogy valakit magához engedjen. Társaival szemben barátságos, de itt is érvényes a fenntartás az idegenekkel szemben. Segítőképz, szívesen megosztja a játékeit. Bekapcsolódik a finommotorikát és a nagymozgást fejlesztő foglalkozásokba, szívesen tornázik, zenére táncol, ugrál. Idegenek felé nem nyit, idegen helyen csendes, visszahúzódó. Figyelme az egyes tevékenységek felé hosszútávon is fennáll, ami tetszik neki, akár 20 percig is leköti az érdeklődését. Feladatmegértése jó, de sűrűn megerősítésre van szüksége, mit hogyan végezzen. Segítséggel elvégzi, amit rá bízta. Néha pontatlan. Gondolatai elszállnak, ilyenkor nem figyel semmire. Érzelmi életére jellemző a közömbösség, a túlzott érzékenység, a magányosság. Érzelmait verbálisan és non verbálisan is ki tudja fejezni. Erkölcsi érzelmeire jellemző, hogy a jó és a rossz cselekedetei között nem mindig tesz különbséget. Szófogadó, csintalan, csapongó, a norma szabálytartása nem alakult még ki. Esztétikai érzései nem alakultak ki. Az ízlése formálódik, nem fogékony az esztétikai élmények iránt. Akarati megnyilvánulásai arra utalnak, hogy nem kitartó, néha felületes és kapkodó. Nehezen tud választani, szabálytartó, ha ellenőrzik. Az egészséges öntudat még nem teljesen forrt ki.

R. Balázs:

A gyermek kiegyensúlyozott, nyugodt természetű. Ritkán kerül konfliktusba a gondozónőjével vagy a társaival. Néha szorongó, túlzottan érzékeny, félénk. Szófogadó, a viselkedési szabályokat igyekszik betartani, de a normaszabály tartása és az önfegyelme még nem alakult ki. A felnőttekkel a kapcsolata félénk, visszahúzódó. Nehezen nyílik meg idegen előtt, igyekszik távol húzódni, biztonságot jelentő személy mellé társulni. Az esztétikai élményekre nem fogékony; nem, vagy csak minimálisan érdeklődik a művészetek iránt (rajzolás, zenehallgatás, gyurmázás). Nem tudja különválasztani a szép és a csúnya kategóriákat. A függetlenségi vágyát nem mutatja ki szükségszerűen, nem igényli az önkifejezést. Kivárára képes, szabálytartó, ha ellenőrzik. A foglalkozásokhoz önállóan nem kapcsolódik be, de ha a gondozónő hívja, odamegy.

T. Szonja:

A gyermek szeret bölcsődébe járni, a társaival lenni. A gyerekekkel együtt játszik, nevén szólítja őket, szavakkal és non verbális eszközökkel is kommunikál velük. Ha valakit megismer és elfogad, nagyon ragaszkodó tud lenni. Felnőttekkel a kapcsolata tartózkodó, néha félénk. Soha nem elutasító vagy ellenséges, de időre van szüksége, hogy valakit magához engedjen. Idegenektől tart. Társaival szemben barátságos, de itt is érvényes a fenntartás az idegenekkel szemben. Segítőkész, szívesen megosztja a játékait. Bekapcsolódik a finommotorikát és a nagymozgást fejlesztő foglalkozásokba, de önként nem ül le a finommotorikát fejlesztő játékokhoz. Szívesen tornázik, zenére táncol, ugrál. Idegenek felé nem nyit, idegen helyen csendes, visszahúzódó. Figyelme az egyes tevékenységek felé hosszútávon is fennáll, ami teszik neki, akár 20 percig is leköti az érdeklődését. Feladatmegértése jó, de sűrűn megerősítésre van szüksége, mit hogyan végezzon. Önállóan elvégzi, amit rá bízta. Néha pontatlan. Gondolatai elszállnak, ilyenkor nem figyel semmire. Érzelmi életére jellemző a kiegyensúlyozottság, derűs, vidám gyermek. Ragaszkodó, ki tudja mutatni az érzelmeit verbálisan és non verbálisan is. Nem ragadtatja el magát, nem féltékeny, szívesen megosztja a játékait, önként felajánlja a társainak, hogy cseréljenek helyet, ha a gondozónő ölében ül. Erkölcsi érzelmeire jellemző, hogy törekszik a jóra. Határozottan jólelkű. Szófogadó, a norma szabálytartása és az önfegyelme kialakult. Esztétikai érzései nem alakultak ki. Az ízlése formálódik, fogékony az esztétikai élmények iránt. Akarati megnyilvánulásai arra utalnak, hogy türelmes. Kivárássra képes, szabálytartó, ha ellenőrzik. Feladattudata kialakult, igényli az önállóságot.

A fejlesztések eredménye táblázatokba rögzítve:

Mozgásfejlődés

Gyermek neve:	Nagymozgás kivitelezése:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Szívesen és sokat mozog. Mozgása összerendezett, korának megfelelő, határozott. Egyensúlyérzéke biztos. Túlzottan mozgékony.	Kivitelezésére jellemző az összerendezettség, jól koordináltság, energikusság. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, ugrál, emeli a lábát. Túlzottan mozgékony. Szívesen játszik a kismotorral, a triciklivel, csúszdával, mászókéval is.

		Egyensúlyérzéke stabil.
L. Márton	Szívesen és sokat mozog. A gyermek lábujjhegyen jár, aprókat lépked. Járása bizonytalan, átlagos tempójú, egyensúlyérzéke instabil. Kedveli a nagymozgásos játékokat, szívesen játszik a kismotorral, a dömperrel, a trambulinon bizonytalan, ugrálni nem tud, szökdel.	Nagymozgás kivitelezésére jellemző a feszeség, sokszor összerendezetlen, bizonytalan. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, de ugrálni nem tud, csak szökdel. Túlzottan mozgékony. Szívesen játszik a kismotorral, a triciklivel, csúszdával, mászókával is. Egyensúlyérzéke stabil.
P. Vanda	Összerendezett, jól koordinált, mozgástempója a korának megfelelő, mozgásigénye nem kiemelkedő.	Egyensúlyérzéke stabil. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, ugrál, emeli a lábát. Szívesen játszik a kismotorral és a triciklivel is.
R. Balázs	Járása bizonytalan, gyakran ügyetlen. Lépése feszes, tempója korának megfelelő. Egyensúlyérzéke bizonytalan.	Járása bizonytalan, néha ügyetlen. Egyensúlyérzéke biztos. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik. Kúszni tud, gurulni nem.
R. Gabriella	Mozgása jól koordinált, átlagos tempójú. Szívesen és sokat mozog, energikus, de nem kapkodó. A gyermek tud szaladni, lábujjhegyen járni, egy lábon ugrálni.	A nagymozgására jellemző az összerendezettség. Járása határozott, egyensúlyérzéke biztos. Szívesen használja a kismotort és a háromkerekű biciklit. A mászókan is váltott lábbal közlekedik.
T. Szonja	Mozgása laza, bizonytalan, összerendezetlen. Járása lassú, sokszor ingatag, egyensúlyérzéke bizonytalan. igényli a nagymozgásos játékokat, preferálja a finommotorikát	A nagymozgás kivitelezésére jellemző az összerendezettség. Járása határozott, jól koordinált. Egyensúlyérzéke stabil. A gyermek tud szaladni, lábujjhegyen járni, egy lábon ugrálni. A nagymozgásos játékokat szereti, szívesen használja a

	fejlesztő játékokkal szemben.	kismotort és a háromkerekű biciklit. A mászókán is váltott lábbal közlekedik. Szívesen mozog, játék során örömteli, felszabadult, élénk. Állóképessége jó, gyorsan regenerálódik.
--	-------------------------------	---

Gyermek neve:	Finommotorika jellemzői:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Finommotorikájára jellemző a pontos, precíz mozdulat. Laza, magabiztos, az eszközöket rendeltetésszerűen fogja és használja, gombjait kis segítséggel önállóan gombolja. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció néha bizonytalan.	Korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja. Mozgása gyöngyfűzés vagy eszközfogás alkalmával pontos, precíz, könnyed, biztos. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezett. Kezesség kialakult, jobbkezes.
L. Márton	Finommotorikájában súlyosabb lemaradás nem tapasztalható. Mozgása sokszor szálkás, görcsös, zsírkretát marokra fogja, lengőfirkát alkalmaz. Kedvelt tevékenysége a finommotorikát fejlesztő játékok közül a gyöngyfűzés és az ujjfestés. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezetlen, kialakulatlan.	Mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja, de a mozgása gyöngyfűzés vagy eszközfogás alkalmával görcsös, erős fogású. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezett, alkalmanként bizonytalan. Kezesség kialakult, jobbkezes.
P. Vanda	Precíz, pontos, a mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja, hajtani	Papírt hajtogatni próbálja, felnőtt segítségével képes megvalósítani. Kezessége kialakult, jobbkezes. A szem-kéz, szem-láb koordináció

	még nem. Nagyobb méretű fa gyöngyöt fűz, kendőket, takarókat összehajtogat.	összerendezett.
R. Balázs	Jellemző a bizonytalanság, erős nyomás. Eszközfogása korának megfelelő, kezessége még kialakulatlan, cserélgeti az eszközt a kezeiben.	Jellemző a bizonytalanság, a görcsösség. A mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja, hajtani még nem. Nagyobb méretű fagyöngyöt fűz, be tudja gombolni a ruháját. Kezesség kialakult, jobbkezes. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezett.
R. Gabriella	Mozgása bizonytalan, erős nyomású. A ceruzát és a zsírkrétát még marokra fogja és váltogatja a kezeit rajzolás során.	Megfelelő, pontos, könnyed, ez látszik abból, hogy be tudja gombolni a ruháját, felhúzza a cipzárt. Rajzolás során már a csuklóját használja a válla helyett. Apró tárgyakat felvesz, képes végigvezetni az ujját a vonalon, rá tud mutatni egy-egy pontra. Kezessége még nem alakult ki, mindkét kezét egyaránt használja. A szem-kéz, szem-láb koordináció összerendezett.
T. Szonja	Mozgására jellemző a könnyedség, pontosság. Néha bizonytalan egy mozdulat végrehajtásában (pl.: cipzár felhúzása), de görcsösség nem tapasztalható. Ceruzát marokra fogja, mozgását a lengőfírka jellemzi.	Finommotorikája megfelelő, pontos, könnyed, ez látszik abból, hogy be tudja gombolni a ruháját, felhúzza a cipzárt. Rajzolás során már a csuklóját használja a válla helyett, a ceruzát és a zsírkrétát még marokra fogja és váltogatja a kezeit rajzolás során. Apró tárgyakat felvesz,

	A szem-kéz, szem-láb koordináció bizonytalan. képes végigvezetni az ujját a vonalon, rá tud mutatni, meg tud érinteni egy-egy pontot. A szem-kéz, szem-láb koordináció összerendezett. Kezességét a kialakulatlan dominancia jellemzi.
--	---

Gyermek neve:	Mozgáshoz való viszony:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	A mozgás mindig is a kedvelt tevékenységei közé tartozott. Sokat és szívesen mozog a csoportszobában és az udvaron is. Nagymozgások végzése során önfeledt, elégedett.	Mozgáshoz való viszonya örömteli, felszabadult, élénk, bátor. Kedvelt tevékenysége, szeret mozogni. Jó az állóképessége, gyorsan regenerálódik.
L. Márton	Kedvelt tevékenysége, szeret mozogni. Nem fáradékony, gyorsan regenerálódik. A nagymozgást igénylő játékokat preferálja a finommotorikát igénylő mozgásformákkal szemben.	Mozgáshoz való viszonya örömteli, felszabadult, élénk, bátor. Kedvelt tevékenysége, szeret mozogni. Jó az állóképessége, gyorsan regenerálódik.
P. Vanda	Szívesen mozog, de nem a kedvelt tevékenysége. Ha a gondozónő mondókákkal vagy dallal ösztönzi a gyermekeket mozgásra, bekapcsolódik, de nem kezdeményezi a mozgást.	Szívesen mozog, bekapcsolódik a játékba. A fejlesztésre szánt dalok, mondókák mozgását megtanulta, a gondozónővel egyszerre mozog.
R. Balázs	Szívesen játszik minden nagymozgást igénylő játékkal.	Szívesen játszik a kismotorral és a triciklivel is, preferálja a finommotorikát igénylő játékokkal szemben.
R. Gabriella	Szívesen mozog, kedvelt tevékenysége. Mozgás során	Szívesen mozog, sokat játszik a kismotorral és a triciklivel.

	örömteli, felszabadult. Bármilyen nagymozgást szívesen végez, nagyon energikus.	A gondozónővel készségesen játszik olyan ölbeli játékokat, amiben mozogni kell, társaival együtt utánozza a gondozónő mozdulatait a mozgásos dalok, mondókák alatt.
T. Szonja	Szívesen és sokat mozog, nagy a mozgásigénye, amit többnyire nagymozgásos játékokkal elégít ki.	Mozgáshoz való viszonya felszabadult, örömteli, szívélyes. Kedvelt tevékenysége, a gyermek nagy mozgásigénnyel rendelkezik.

Gyermek neve:	Téri tájékozottság, térbeli mozgás:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Térbeli tájékozódása pontos, alapos, nagyon ritkán téved. Időbeli tájékozódása pontatlan.	Térbeli tájékozódása megfelelő, meg tudja különböztetni a fent-lent, alá-fölé, mellé fogalmakat. Időbeli tájékozódása sokszor pontatlan, de nem kever össze eseményeket.
L. Márton	Térbeli tájékozódása sokszor bizonytalan, változó, ha a gondozónő verbálisan és non verbálisan is szemlélteti, hogy egy irány merre található, képes azt visszaadni, de önként könnyen összezavarodik és téved. Időbeli tájékozódása pontatlan, összekeveri az eseményeket.	Térbeli tájékozódása megfelelő, meg tudja különböztetni a fent-lent, alá-fölé, mellé fogalmakat. Időbeli tájékozódása pontatlan, de nem kever össze eseményeket.
P. Vanda	Téri irányokban téved. Időbeli tájékozottsága nem alakult ki.	Biztos a téri irányokban, síkban jól tájékozódik. Meg tudja különböztetni a fent-lent, elől-hátul fogalmakat. Időbeli tájékozottsága még bizonytalan.

R. Balázs	Nem tud tájékozódni a síkban, térben, időben. Összekeveri a napszakokat, a helyszíneket.	Bizonytalan, sokszor pontatlan. Nem érti a mellé-mellett, fölé-fölött párok közti különbséget.
R. Gabriella	Mind térbeli, mind időbeli tájékozódása lemarad a társaitól.	Térbeli tájékozódása változó, néha bizonytalan. Könnyen összekeveri a mögé-mellé, fölé- föl- fölött párokat. Időbeli tájékozottság még ennyire sem fejlett. Bizonytalan a napirendjét illetően, könnyen összekeveri a tízórait és az uzsonnát.
T. Szonja	Kortársaihoz képest fejletlen a téri tájékozottsága. Ha a gondozónő kezével mutatja az irányt, követi, de a verbális utasításokat gyakran eltéveszti. Időbeni tájékozódása pontatlan, bizonytalan. Többször ki kell hangsúlyozni, milyen étkezés történik, mert hajlamos összekeverni.	Térbeli tájékozódása változó, néha bizonytalan. Időbeli tájékozottsága nem fejlett, továbbra is gyakran téveszti el a napszakokat.

Beszédfejlődés

Gyermek neve:	Beszédének minősége:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Beszéde kidolgozott, összetett mondatokban beszél. Rendszeresen használ jelzőket a beszédében. Egocentrikusság néha előfordul. Az „r” hang kimondásával problémái vannak.	Beszédének minősége kidolgozott, összetett mondatokban beszél, rendszeresen használja a beszédében a tárgya és jelzős szó szerkezeteket. Az „r” hang kiejtésével még mindig gondjai vannak.
L. Márton	Beszéde kidolgozatlan, szituatív jellegű, kétszavas mondatokat alkot,	Beszédének minősége kidolgozott, egyszerű mondatokban beszél,

	ritkán használ teljes mondatokat. Az eseményeket a saját szempontjából értelmezi, egocentrikusság jellemző. Beszédhibája nincs.	általában háromszavas mondatokat alkot. Rendszeresen használja a beszédében a tárgyas és jelzős szó szerkezeteket. Egocentrikusság még jellemző, de a beszédében már nem dominál.
P. Vanda	Egyszerű mondatokban fejezi ki magát. Toldalékokat, igeragozást legtöbb esetben helyesen használja, ha nagyon gyorsan akar mondani valamit, akkor téved. Egocentrikusság (eseményeket a saját szemszögéből értelmezi) jellemző. Beszédhibája nincs.	Kidolgozott, bővített mondatokban fejezi ki magát. Helyesen használja a todalékokat, az igeragozást, a birtokos szerkezetet. Nem jellemző az egocentrikusság
R. Balázs	Beszéde szituatív jellegű, egocentrikusság jellemzi, három szavas mondatokat használ.	Beszéde szituatív jellegét megtartotta, egocentrikusság csökkent, de még domináns, egyszerű mondatokat használ. Beszédhibája nincs.
R. Gabriella	Keveset beszél, gyakran egyszavas mondatokban vagy tömondatokban. Erősen jellemzi a beszédét az egocentrikusság. A személyes névmásokat nem keveri össze.	Tőmondatokban beszél, ritkán használ bővítményt, de összefüggő szöveget tud alkotni. Szavai többnyire érthetőek, a gondozónő és a szülő megérti a beszédét. El tud vonatkoztatni a szituációtól. Egocentrikusság még mindig jellemzi a beszédét.
T. Szonja	Beszéde szituatív jellegű, többnyire kétszavas mondatokban fejezi ki magát. Toldalékokat korlátozott mennyiségben használ, beszédében	Beszédének minősége kidolgozott, általában egyszerű mondatokban fejezi ki magát. Helyesen használja a todalékokat, az igeragozást, a birtokos szerkezetet.

	erősen dominál az egocentrikusság.	Nem jellemző az egocentrikusság.
--	------------------------------------	----------------------------------

Gyermek neve:	Szókincs és beszédaktivitás:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Szókincse fejlettebb az átlagnál. Korához képest meglepően változatosan fejezi ki magát, szívesen fecseg, bármiről tud beszélni.	Szókincse gazdag és árnyaltan kifejező. Beszédaktivitására jellemző, hogy sokat beszél, nyíltan és közlékenyen. Igényli a hosszabb és tartalmilag összetettebb műveket.
L. Márton	Szókincse átlagos, olyan szavakat használ, amiket a környezetében hall, irodalmi alkotásokból ismeretlen szavakat nem épít be a szókincsébe. Beszédaktivitása hangulatától függő, általában keveset beszél.	Szókincse sokat bővült, de korához képest így is csak átlagos. Ölbeli játékokból képes átvenni ismeretlen kifejezéseket, amiket beintegrál a saját szókincsébe. Beszédaktivitására jellemző, hogy keveset beszél, azt is szituatív jelleggel, ha kérdezik, válaszol.
P. Vanda	Szívesen beszél. Gazdag szókincssel rendelkezik, idősebb testvére által.	Gazdagodott, így fejlettebb társainál. Árnyaltan kifejező jelzőket használ. Sokat és szívesen beszél, közlékeny, nyílt. Igényli a bonyolultabb, összetettebb műveket is (pl.:Csukás István: Sün Balázs című műve)
R. Balázs	Szókincse erősen hiányos, nagyon keveset beszél. Hallgató, de barátságos, nem zárkózott.	Szókincse szegényes, hiányos, beszédaktivitását nézve hallgató, vagy csak nagyon keveset beszél. Személyes névmásokat, a térre, időre utaló kifejezéseket megfelelően használja.

R. Gabriella	Keveset beszél, szókincse szegényes. Nem szívesen nyílik meg senkinek sem, a gondozónőjének is komoly kihívást okozott, hogy a bizalmába fogadja. Hosszú ideig mindenre a „nem” szót használta.	Szókincse bővült, de még társaihoz képest mindig szegényes. Jelzőket ritkán használ, egyszerű mondatokban beszél. Közvetlenül a mondókázás után ismételt az elhangzottakat, de pár perc után nem tudja bemutatni, amit az előbb még ismételt.
T. Szonja	Szókincse kortársaihoz képest gazdag. Szívesen és nyíltan beszél, nem jön zavarba, szereti hallatni a hangját.	Korához képest fejlett szókinccsel rendelkezik. Árnyaltan kifejező jelzőket használ. Sokat és szívesen beszél, közlékeny, nyílt. Igényli a bonyolultabb, összetettebb műveket is.

Gyermek neve:	Beszéd ritmusa:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Folyamatosan beszél, hatásszüneteket tart.	Beszédritmusa folyamatos, gyors, de nem hadar.
L. Márton	Beszéde lassú, gyakran megakad, elgondolkodik, mit kezdett el mondani.	Beszédritmusa egyenletes tempójú, nem hadar.
P. Vanda	Egyenletes tempójú, nem túl gyors. Könnyen érthető.	Folyamatos, nem hadar. Idegen is megérti a szavait.
R. Balázs	Beszédtempója lassú, akadozó, szavai nehezen érthetőek, idegen valószínűleg nem érti a beszédét.	Beszédtempója lassú, de már nem akadozó, szavai érthetőek.
R. Gabriella	Lassú tempójú, akadozó. Sokszor a mondat közepén elgondolkodik, hogy mit is kezdett el mondani.	Egyenletes tempójú, idegenek előtt nem szólal meg. Néha elgondolkodik a mondat közepén,

		vagy félbehagyja a mondanivalóját.
T. Szonja	Folyamatosan beszél, egyenletes tempó jellemzi a beszédét.	Beszédritmusa egyenletes tempójú, könnyen érthető. Idegen is megérti a szavait.

Gyermek neve:	Beszéd hatáselemeinek használata:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Hatáselemeket alkalmaz, utánzás útján nagyon könnyen elsajátítja a felnőttektől.	Beszédében a hatáselemeket gazdagon és színesen alkalmazza. Hangszínével, hangsúlyával játszik, gesztusait, mimikáját, testtartását utánzás által a szüleitől és a gondozónőjétől veszi át.
L. Márton	Hatáselemeket ritkán vagy egyáltalán nem alkalmaz. Hangereje közepes, beszédét erősen tagolja szünetekkel, testbeszéde nem kifejező, társai és a gondozónője arcáról leolvassa az érzelmeket és képes visszatükrözni azokat.	Beszédében a hatáselemeket átlagosan alkalmazza, a kortársaitól nincs lemaradva. Gesztusai, mimikája fejlődött, könnyen átvesz arckifejezéseket felnőttektől. Hangsúlya, hangereje, hangszíne változatos, kifejező erő dominál.
P. Vanda	Átlagosan használja, a mondókák lüktetését, ritmusát néha eltéveszti. Mimikája kifejező, könnyen vesz mintát társairól, és utánozza arckifejezésüket.	Életkorához képest színesen, gazdagon alkalmazza, a gondozónővel együtt mondott mondókáknál a hatáselemeket átveszi és alkalmazza. Élő beszéd során gyakran előfordul, hogy utánozza a felnőttek hanglejtését, testbeszédét.
R. Balázs	Keveset beszél, legtöbbször non verbálisan fejezi ki az igényeit. Mimikáját, testbeszédét a gondozónő ismeri.	Nem jellemző a beszédére, hogy hangulatelemekkel gazdagítsa. Gyakran fordul a non verbális eszköztárához, ha érzi, nem tudja

		kifejezni magát. Mondókázás, éneklés alatt próbálja utánozni a gondozónőt.
R. Gabriella	Nem jellemző a beszédére hatáselemek használata, hangszíne egysíkú, szünetet gyakran tart a beszédében, noha ezeket nem mondatfonetikai eszközként használja, hanem a pillanatnyi szünetekben gondolja át, mit akar mondani.	Hatáselemeket ritkán alkalmaz, hangszínével játszik, hangsúlyában, mimikájában utánozza a körülötte lévőket.
T. Szonja	Hatáselemeket átlagosan alkalmazza, hibátlanul utánozza gondozónője non verbális eszköztárát, gyorsan sajátítja el a beszéd hatáselemeit.	Beszédében a hatáselemeket életkorához képest színesen, gazdagon alkalmazza. Hangszínével, hangsúlyával, hangerejével játszik, pontosan utánozza gondozónőjét. Beszéde tagolásában a szüneteket megfelelő helyen használja, beszéde dallama megfelel a magyar nyelv dallamának.

Gyermek neve:	Szövegviszamondás:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Ismeretlen versből vagy mondókából a számára lényeges mozzanatokat megjegyzi, többszöri ismétlés után megtanulja.	Szövegviszamondására a teljes szövegűség jellemző. A dalokat, verseket, mondókákat hamar megtanulja.
L. Márton	Erősen hiányos. Ha a gondozónő hangsúlyozza a szavakat, vagy mimikájával kitünteti, a gyermek	Lényeges mozzanatokat visszamondja, de az árnyaltabb kifejezések visszaadására nem képes.

	felfigyel a megkülönböztetett szóra, de a többi kifejezés egybeolvad a szöveggel. (pl.: a gyermek a gondozónő ölében ül, képeskönyvet nézegetnek. A Gyűlő c. dalt énekli a gondozónő az egyik képhez, amin lovacska van. A gondozónő a „paci” kifejezésnél a lóra mutat, így hívja fel rá a figyelmet. Mikor a dal végeztével megkérdezi, hol van a paci, a gyermek megmutatja a képen. De mikor megkérdezi, hogy mikorra érkeznek meg Kanizsára, a gyermek nem tudja felidézni.)	A dalokat, verseket, mondókákat hamar megtanulja, de többször el kell mondani, hogy rögzüljön. Éneklésének dallama a korának megfelelő. Echolália nem jellemző.
P. Vanda	Tartalmát összefoglalja, lényeges mozzanatokat kiemeli. Mozgással kísért mondókákat könnyen megtanulja, a gondozónővel együtt mondja.	A teljes szöveghűség jellemzi, könnyen tanul meg új dalokat, verseket, igényli az újat, kéri a gondozónőjét, tanítson neki új dalt, amit otthon elénekelhet.
R. Balázs	Nem képes visszaadni a hallott mondókát, vagy dalt. Echolália megfigyelhető, a gyermek megismétli a gondozónője kérdését, utasítását.	Hiányos, mondókákból egy egy szót, szókapcsolatot képes visszaadni. Echolália még megfigyelhető, de csak akkor, ha sokan vannak körülötte, ami elvonja a figyelmét.
R. Gabriella	Lényeges mozzanatokat kiemeli, de gyakran hiányos.	Lényeges mozzanatokat kiemeli, képes visszaadni, de intenzív motivációra van szüksége.
T. Szonja	Lényeges mozzanatokat visszamond, gyorsan tanul új mondókákat.	Pontos, szövegviszámondását a teljes szöveghűség jellemzi, könnyen tanul meg új dalokat, verseket.

Ének-zenei fejlődés

Gyermek neve:	Szövegfelismerés:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Sokszor hallott mondókát vagy dalt felismer, a gondozónő által elkezdett mondókát folytatni tudja.	Ha meghall egy részletet valamilyen általa ismert műből, felfigyel rá, és tudja folytatni. Igényli az összetettebb, tartalmilag sokrétűbb dalokat.
L. Márton	Pontatlan, rímelésben és hangzásban hasonló szavakat illeszt a sorok végére (pl.: „vaj” helyett „haj”, „onnan is kivesznek” helyett „ott de meg is esznek”).	Néha téved, a sokszor hallott műveket megismeri, felfigyel egy-egy szókapcsolatra, és hangulatától függően bekapcsolódik az irodalmi helyzetbe.
P. Vanda	A dalok szövegét könnyen megtanulja, a mondókákat a gondozónővel együtt mondja.	Ha meghall egy ismert versből, mondókából vagy dalból idézetet, felfigyel rá. Aktuális érdeklődésétől függően bekapcsolódik, együtt mondókázik, énekel a gondozónőjével. Igényli az összetettebb, tartalmilag sokrétűbb dalokat.
R. Balázs	Nehezen tanulja meg az új mondókákat, verseket, dalokat, gondozónővel ölbéli játékokat szívesen játszik, bekapcsolódik a közös játékba.	Néha téved a mondókák szövegét illetően, de nagyon sokat fejlődött a felismerés terén. A gondozónő elkezdett mondókáit folytatja, bár sűrűn hibázik. Gyakran téved, összekeveri a sorokat, szavakat. Bekapcsolódik a játékba, ösztönzésre a gondozónővel énekel, mondókázik.
R. Gabriella	Nehezen tanul meg új mondókákat, a motívum végét ejti csak ki, sok	Felismeri a sokat hallott műveket, ösztönzésre bekapcsolódik a játékba,

	ismétlés után ismeri fel és kapcsolódik be az ölbeli játékba.	kevés hibával felismeri, és folytatni tudja a megkezdett mondókákat.
T. Szonja	Pontos, könnyen tanul meg új mondókákat, dalokat. Kevés hibával felismeri, és folytatni tudja a megkezdett mondókákat.	Ha meghall egy részletet valamilyen általa ismert műből, felfigyel rá, és tudja folytatni. Igényli az összetettebb, tartalmilag sokrétűbb dalokat.

Gyermek neve:	Dallamfelismerés:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Furulya játékot érdeklődve fogadta, első pillanattól rokonszenvezett a hangszerrel. Kevés gyakorlás után felismerte az eljátszott dalt.	Furulyaszó mellett felismeri az eljátszott dalt, bekapcsolódik a zenei helyzetekbe. Igényli a tartalmilag és hangkészletileg is összetettebb dalokat.
L. Márton	Nem ismeri fel a dallamokat, ha a gondozónő furulyán eljátssza. Figyelmes, arcán látszik, hogy érdeklődő.	Mimikájából lehet arra következtetni, hogy felismerte az elhangzott művet, de verbálisan nem fejezi ki.
P. Vanda	Furulyajátékot kis gyakorlás után felismeri (korábban még nem hallott furulyaszót), többször előfordul, hogy hasonló dallammal társítja. Pl.: Cirmos cica haj, – Ha én cica volnék	Furulyaszó mellett minden ismert dallamot felismer, bekapcsolódik a zenélésbe, énekel a dallamra. Kéri a gondozónőjét, hogy tartamilag és dallamilag is komplexebb dalokat énekeljen neki. (Nem elégedett meg a Katalinka szállj el című dallal, mivel azt sokszor hallotta, viszont a Háp, háp, háp kezdetű, legtöbbször óvodákban felhangzó dalt preferálta)
R. Balázs	Felfigyel a hangszerek játékára, meg tudja különböztetni a többi zajtól, de	Egyre érdeklődőbb a hangszerjáték iránt, non verbálisan kifejezi, ha

	nem érdeklődő.	felismerte az elhangzott dalt (pl.: felcsillant a szeme, izgalom és érdeklődés tükröződött az arcán)
R. Gabriella	Furulyaszót érdeklődve hallgatja, de passzív megfigyelőként van jelen a zenei helyzet alatt. Szöveget nem társít a dallamhoz.	Ösztönzésre és aktuális érdeklődésének megfelelően bekapcsolódik a zenei helyzetbe. Gondozónő motiválására egyszerű dalokat énekel, de nem kezdeményez.
T. Szonja	Érdeklődik minden hangszer iránt. Non verbálisan kifejezi, hogy tetszik neki a furulyaszó.	Önként bekapcsolódik a zenés helyzetekbe, arckifejezésével és testbeszédével fejezi ki a tetszését.

Gyermek neve:	Lüktetés, ritmus érzékelése, bekapcsolódás:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	A lüktetést érzékeli, szavait ahhoz igazítja, bekapcsolódik a mondókák, dalok során az egyenletes mozgásba.	A lüktetést érzékeli, szavait hozzáigazítja, bekapcsolódik a dalok, mondókák során az egyenletes mozgásba. Teste mozgatásával, kezei lendítésével érezteti a lüktetést.
L. Márton	Nem érzékeli, nem kapcsolódik be az ölbeli játékokba. Hagyja, hogy a gondozónő játsszon vele, mimikájával érdeklődést mutat, de cselekedeteiben passzív.	Érzékeli a mondóka egyenletes lüktetését, nem kapcsolódik be önként a mozgásba. A gondozónő tevőleges segítségnyújtása során néha megtalálja a mű lüktetését, de többségében ez nem dominál.
P. Vanda	A lüktetést érzékeli, szavait ahhoz igazítja, bekapcsolódik a mondókák, dalok során az egyenletes mozgásba.	A lüktetést érzékeli, szavait ahhoz igazítja, bekapcsolódik a mondókák, dalok során az egyenletes mozgásba. Teste mozgatásával, kezei lendítésével

		éreztetni a lüktetést.
R. Balázs	Nem érzékeli, nem kapcsolódik be. Ölbeli játék során a gondozónő tevőleges segítséget nyújt, hogy érzékeltesse a mondókák egyenletes lüktetését, de még nem biztos a ritmusérzéke.	Érzékeli, bekapcsolódik. Ölbeli játék során a gondozónő tevőleges segítségnyújtása nélkül is képes követni a játék lüktetését. Nem téveszti el a dal ritmusát, a mondóka motívikus lüktetését is érzi.
R. Gabriella	Érzékeli a dalok, mondókák lüktetését, tapasztalható ez testmozgásából, de nem kapcsolódik be az egyenletes mozgásba.	Érzékeli, gondozónő ösztönzésére bekapcsolódik az ölbeli játékok során aktív mozgással, mondókák, dalok érezhető tagolásával.
T. Szonja	Érzékeli a mondókák lüktetését, bekapcsolódik, kezét mozgatja, fejét billegtetni a mű lüktetésére.	Testmozgásával és beszédének tagolásával is kifejezi, érzi a lüktetést. Mondókázás közben úgy tagolja a szöveget, ahogy a gondozónője (utánzás után történő mintakövetéses tanulás), a saját készítésű hangszereket (csörgő doboz, buzogány) a mondóka vagy dal lüktetésére a gondozónő tevőleges segítségével mozgatja.

Gyermek neve:	Érdeklődés a hangszerjáték iránt:	
	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Érdeklődő a hangszerek iránt. Arca kifejező, testbeszéde is mutatja, hogy tetszik neki a hangszer.	Aktív bekapcsolódás a hangszeres tevékenységekbe, testét a dal lüktetésére mozgatja, énekel. Előszeretettel használja a triangulumot, buzogányt, metallofont.
L. Márton	Érdeklődő. Mimikájával kifejezi,	Szívesen vesz részt a zenés

	menyire szívesen hallgatja a furulyaszót.	tevékenységekbe, aktívan bekapcsolódik.
P. Vanda	Érdeklődő, szívesen hallgatja a hangszerjátékot az első pillanattól kezdve. Arca kifejező, testbeszéde is mutatja, hogy tetszik neki a hangszer.	Aktív bekapcsolódás a hangszeres tevékenységekbe, testét a dal lüktetésére mozdítja, énekel. Közös zenélés során irányító szerepet tölt be a gyerekek között, mindenki azzal a hangszerrel akar játszani, amivel ő, mert nála „olyan igazán szót”. Ez természetesen azért van, mert utánpótlás alapuló mintakövetéses tanulás során helyesen tanulta meg a gondozónőjétől a buzogány vagy a triangulum használatát, így az éneklés lüktetésére helyesen tudja használni.
R. Balázs	Furulyaszó iránt nem érdeklődő, felfigyel, ha hallja, de nem hagyja abba a játékot, amivel foglalkozott.	Fogékonyabb a hangszerjátékok iránt, de még passzív szemlélő. Odaül a gondozónő mellé, arc kifejezéséből látszik, hogy élményként éli át a furulyaszót.
R. Gabriella	Érdeklődő a hangszerjáték iránt, de passzív megfigyelője a zenei tevékenységeknek.	Motiváció által aktív bekapcsolódás a hangszeres (furulya, triangulum, csengő,) tevékenységekbe, egyszerűbb dalokat énekel a dallammal együtt, éneklésével követi a dal ritmusát.
T. Szonja	Érdeklődő, a gondozónő közelébe megy, mimikájával kifejezi, hogy felkeltette a figyelmét a hangszerjáték.	Aktív bekapcsolódás a hangszeres tevékenységekbe, a gondozónő közelében helyezkedik el, bekapcsolódik az éneklésbe.

Gyermek	Zenei helyzet kezdeményezése:
----------------	--------------------------------------

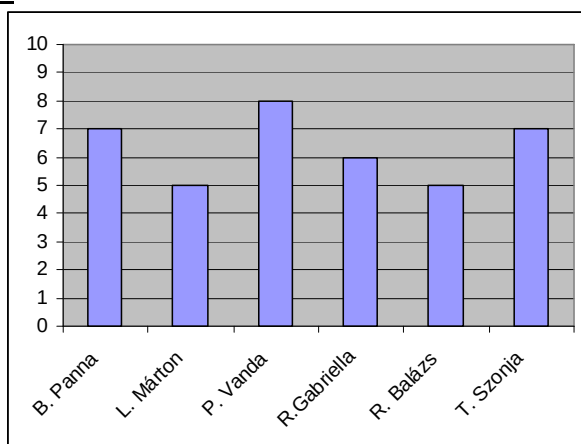
neve:	Fejlesztés előtt	Fejlesztés után
B. Panna	Örömmel játszik a gondozónővel ölbeli játékokat, motiválás hatására, de önként is kéri a személyes kapcsolatot nyújtó egyéni foglalkozást.	Előszeretettel énekel. Bármikor, bárkinek dalra fakad. Nincsenek benne gátlások. Napi rendszerességgel kéri a gondozónőt, hogy énekeljen neki. Legtöbbször a hangszereket is társítani szeretné. Képeskönyv nézegetés során a felismert állatokról, tárgyokról asszociál dalokra, mondókákra.
L. Márton	Kezdeményező, keresi a gondozónő társaságát.	Kedveli az ölbeli játékokat, igényli a belsőséges testi interakciós helyzeteket, keresi a gondozónő társaságát.
P. Vanda	Kezdeményező. Örömmel énekel, bármikor bekapcsolódik a közös éneklésbe a gondozónővel. Ösztönzésre egyedül is énekel.	Szívesen és sokat énekel. Képeskönyv nézegetés során képekről felismert állatok, egyszerű jelenetek hatására is dalra fakad (pl.: csiga képe, vagy az esőben lovon ülő katona is ösztönzi az éneklésre). Társait pozitívan befolyásolja, vezéregyéniség a csoportban, ha énekel, mások is bekapcsolódnak a tevékenységébe. Amikor a gondozónő ölbeli játékot játszik más gyermekkel, odamegy hozzájuk, és ő is követi a gondozónő mozdulatait, így játszik a társaival.
R. Balázs	Szívesen hallgatja a gondozónő énekét, de önként se verbálisan, se non verbálisan nem kérte az éneklést.	Aktuális érzelmi állapotától függően kéri a zenei helyzetet, mint belsőséges interakciós folyamatot a gondozónőjétől. Ha valami sérelem éri, dallal meg lehet nyugtatni; odabújik a

		gondozónőjéhez, és legtöbbször non verbális módon (tekintet, mimika) a tudtára adja, hogy szeretné, ha vele foglalkozna.
R. Gabriella	Szívesen hallgatja a gondozónő énekét, de nem kapcsolódik be, passzív megfigyelő.	Szívesen hallgatja a gondozónő éneklését és mondókázását, viszont nem kapcsolódik be a közös éneklésbe. Magától nem kezd énekelni, de a gondozónőt kéri, hogy énekeljen, mondókázzon neki.
T. Szonja	Közvetlen. Általában non verbális eszközökkel hívja fel magára a gondozónő figyelmét, mikor zenei tevékenységre vágyik (pl.: könyvvel a kezében a gondozónőhöz megy, az ölébe ül, stb...)	Közvetlen, kezdeményező. Keresi a gondozónő társaságát, verbálisan és non verbálisan is a tudtára adja, ha szeretné, hogy énekeljenek neki.

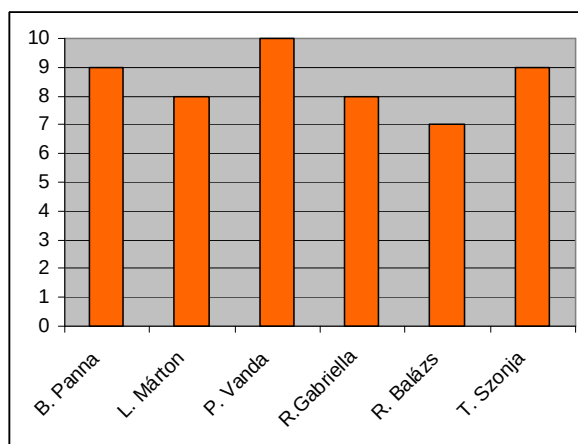
A fejlesztési eredmények diagramokon szemléltetve:

1. A gyerekek fejlettségi szintje a fejlesztésem előtt és után:

1. ábra

2. ábra

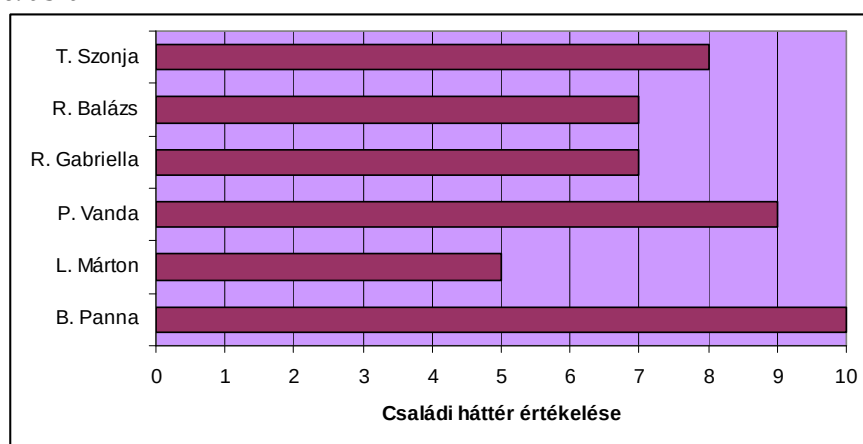
A diagram mutatja, milyen fejlettségi szinten álltak a gyerekek a fejlesztés kezdete előtt (3. ábra), és mennyit gyarapodott a fejlesztés végére (4. ábra). Minden gyermek fejlődést mutatott a foglalkozásom befejezésével.

2. A gyermekek szociális háttérének ábrázolása:

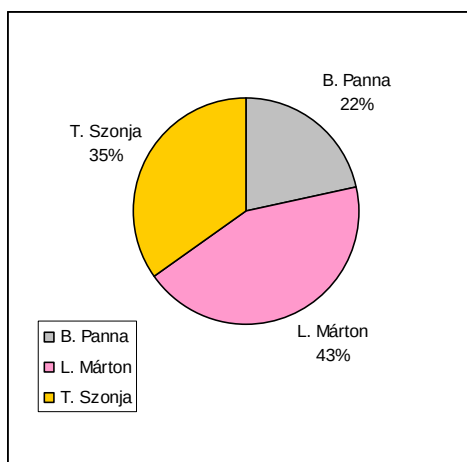
A bölcsődés korú gyermekek zenei élményeinek fontosságát Forrai Katalin így fogalmazta meg: „Minden szülő legnagyobb öröme, ha gyermekét örülni látja. A legfinomabb étel-italnál, a legdrágább játéknál, a legszebb ruhánál is kedvesebb a gyermeknek, ha az édesanya-édesapa játszik vele, fölé hajol, megfogja a kezét, beszél hozzá, énekel neki.” [FORRAI (1976) JÁR A BABA, JÁR 5. OLDAL] De vajon megkapja a ma gyermeke ezt az örömet szüleitől?

A diagrammal a gyermekek családi háttérét kívántam szemléltetni. A gyerekeket a szerint osztályoztam, hogy a szociális helyzetük mennyire megfelelő, illetve mennyire segíti a gyermekek fejlődését. Így a skála legmagasabb értéke a leginkább megfelelő családi állapotot mutatja, míg az alacsonyabb értékek az egyre kevésbé megfelelő állapotokra utalnak. (5. ábra)

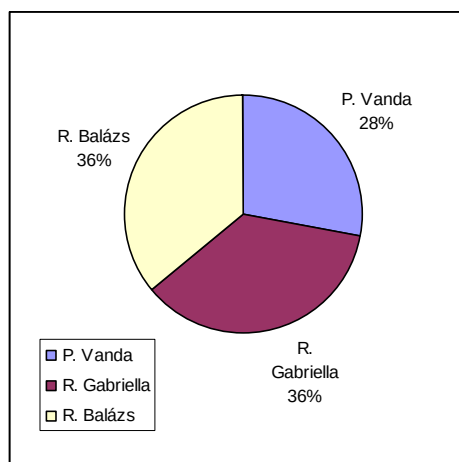
6. ábra

Az alábbi kördiagramokkal azt kívánom érzékeltetni, hogy egy-egy gyermekre mennyi időt kellett szánnom az egyes fejlesztések alkalmával. Mivel két bölcsődében végeztem fejlesztést 3-3 gyermekkel, így külön diagramon ábrázoltam a százalékos arányt.

7. ábra

8. ábra

Azokra a gyermekekre, akiknek kevésbé megfelelő a családi háttérük, több figyelmet kellett szentelnem, hogy fejlődést mutassanak, mint a rendezettebb körülmények között élő társaiknak. (9. ábra, 10. ábra)

III. Összegzés

A hat hónapos kutatásom, amiben a gyermekek fejlődését vizsgáltam, eredményesen zárult. Minden gyermekem, akivel foglalkoztam, kimutatható fejlődés tapasztalható. Voltak, akik a kutatásom megkezdése előtt már fejlettebbek voltak társaiknál egy-egy területen, náluk igyekeztem a már meglévő képességeiket tovább fejleszteni; míg mások lemaradtak a társaiktól egy-egy területem, náluk a hiányosságok pótlására fektettem a hangsúlyt.

Hipotézisek bizonyítása

A szakirodalmak elemzése, valamint a gyermekek körében végzett fejlesztésem értékelése után megállapíthatom, hogy igaz az állítás:

1. Az ölbeli játékok, népi énekes játékok komplex módon fejlesztik a bölcsődés korú gyermekeket, hiszen önmagukban is hatással vannak a gyermek fejlődésére (hangsúly, lüktetés, ritmus, szöveg, játék-mozgás, dallam és hanglejtés).

A mondókázás, közös ölbeli játék során a fejlesztés több oldalról történt. Nem lehet szétválasztani a szöveg, illetve a dallam, ritmus fejlesztő hatásait, mivel mindkettő fejleszti a gondolkodást és a hallást.

Kutatásaim alapján megállapíthatom, hogy a második hipotézisem is igaz, miszerint:

2. Bölcsődés korú gyermekkel minél többször játszanak ölbeli játékokat és népi énekes játékokat, annál többször nyílik lehetőség arra, hogy a gyermek kognitív, emocionális és szociális fejlesztése megtörténjen.

Minden alkalommal, mikor a gondozónő a gyermekkel foglalkozik, hatással van rá. Egy mondóka elmondása is fejleszti a gyermek értelmi képességeit, ha azt megfelelő helyzetben adják át a gyermeknek.

A gyerekek nagyon fogékonyak, könnyen elsajátítanak mindent, ezért fontos, hogy minél gyakrabban értelmes, számára fejlesztő hatások érjék (Pl.: példamutató magatartást lássanak a felnőttektől, a gondozónők olyan szókincset használjanak, ami számukra hasznos).

A harmadik hipotézisem is helytálló, miszerint:

3. Ha egy bölcsődés korú gyermekkel nem játszanak ölbeli játékokat, a gyermek olyan fejlesztési lehetőségekről marad le, amit más formában pótolni nem lehet.

A mondókák, énekes játékok komplex módon fejlesztik a gyermeket, tehát minden területen fejlesztést nyújtanak. A mondókák egyenletes lüktetését, a dalok dallamát, a gondozónővel a testkontaktust másként nem lehet átadni, csak az ölbeli játékok során.

Bizonyítást nyert a fejlesztés és megfigyelés alapján a zenei hatások komplex fejlesztő hatása.

Kodály e gondolatokat így fogalmazza meg: „A zene elemei külön-külön is értékes nevelő eszközök.

1. „A ritmus figyelmet, koncentrációt, határozottságot, beidegző képességet fejleszt.
2. A dallam az érzés világát nyitja meg.
3. az erőfokok (hangerő) változása, a hangszín: hallószervünk élesítője.”
4. Az éneklés a testi működést segíti.
5. A magyarság tudat alatti elemeinek beültetése a népzenevel. Magyar mivoltunk föld alatti alapjait rakjuk le játékdalokkal és a néphagyomány ápolásával. [Kodály Zoltán (1974)
Visszatekintés, 95. oldal]

„Milyen bohó a gyermek! S micsoda érzékeny a lelke minden változás iránt! Az ő lelkük olyan, mint valami finom kis gép, amely erős munkára nem való, de minden csekélységre megperdülnek a kerekei. Nekik merőben más a világuk, mint a miénk. A mi nagy dolgaink nekik semmiségek, és amik nekünk semmiségek, azok nekik a nagy valamik. A gyermek kacag olyanokon, amiken mi nem is mosolygunk, és sír olyanokon, amiken mi a homlokunkat se ráncoljuk. Egy tintacsepp, egy cserebogár, egy botlás, idegen öltözet: nevet rajta. És sír, ha a tolla elgörbül, ha csúfolják, ha aggódik, ha fázik. Aztán ha sírás közben valami kellemesen hat rá - akkor a könnyein át mosolyog.”

(GÁRDONYI GÉZA)

Zárógondolatok

Most, miután számos szakirodalmat tanulmányoztam, illetve a fejlesztő-kutató munkát végeztem 2 bölcsődében, minden felmerült kérdésemre kielégítő választ kaptam. A mondókák, népi énekes játékok hatása a gyermek egész személyiségére nagy hatással vannak.

Azt tapasztaltam, hogy a szöveg, dallam, mozgás egysége nyújt a gyermek számára élményt, ezt kell erősíteni a bölcsődei foglalkozások keretein belül.

Az eltérő szociális háttérrel rendelkező gyermekek többlet törődése kamatozott. Kiemelt figyelmet fordítottam Marcira, akinek az édesanyja meghalt. A kisfiúnak gyakrabban volt szüksége pozitív megerősítésre, testi kapcsolatra, mint társainak. Vele igazán bensőséges kapcsolatot sikerült kialakítanom.

Kijelenthetem, hogy minden gyermek fejlődött a fejlesztésem alatt, azok, akik le voltak maradva társaiktól, behozták a lemaradást, akik túlléptek már korosztályuk képességein, még tovább fejlődtek.

Úgy érzem, sikerült a céloom, miszerint megismertetni és megszerettetni az éneklést és a hangszerjátékot a gyerekekkel. Tapasztaltam az arckifejezésükből, a lelkesedésükből, hogy érdeklődőek a muzsikálás minden formája iránt.

Idézetek jegyzéke

1. Kodály Zoltán (1974) Visszatekintés – Énekes játékok (tanulmány) 63. oldal
2. Arany János: Széchenyi emlékezete
3. József Attila: Március
4. Biblia: 1Kor 13, 11
5. Forrai Katalin (1976) Jár a baba, jár 5. oldal Kozmosz könyvek
6. Kodály Zoltán (1974) Visszatekintés – Ének az óvodában (tanulmány) 95. oldal
7. Gárdonyi Géza (2010) Az én falum - 2. kötet, A hópehely c. novella Budapest, Szent István Társulás)

Felhasznált irodalom:

1. A magyar népzene tára I. Gyermekjátékok (1951) Szerkesztette Bartók Béla és Kodály Zoltán. Sajtó alá rendezte Kerényi György. Budapest: Zeneműkiadó
2. Bartáné Góhér Edit (2009) Gyermekdalaink hangkészlete, kézirat
3. Bodza Klára – Paksa Katalin (1992) Magyar népi énekiskola I. Budapest: Tankönyvkiadó
4. Brockhaus-Riemann (1983) Zenei lexikon Szerk: Boronkay Antal. Budapest: Editio Musica
5. Falvay Károly (1990) Ritmikus mozgás és énekes játékok. Budapest: Országos Pedagógiai Intézet
6. Forrai Katalin (1986) Ének a bölcsődében. Budapest: Zeneműkiadó
7. Forrai Katalin (1994) Ének az óvodában. Budapest: Editio Musica
8. Forrai Katalin (1966) Európai gyermekdalok I. II. Budapest: Editio Musica
9. Forrai Katalin (1994) Ének a bölcsődében, Budapest: Editio Musica
10. Forrai Katalin (1991) Daloló állatok, Budapest: Editio Musica
11. Forrai Katalin (1976) Jár a baba, jár. Budapest: Athenaeum
12. Gágyor József (2002) Játékos állatkert. Dunaszerdahely: Lilium Aurum
13. Iránytű Antológia 1.(2010) Válogatás a 20 éves bölcsődei szakmai lapban megjelent írásokból, Szeged: Tipegő Szegedi Bölcsődei Alapítvány és a Bába kiadó
14. Iránytű Antológia 2.(2010) Válogatás a 20 éves bölcsődei szakmai lapban megjelent írásokból, Szeged: Tipegő Szegedi Bölcsődei Alapítvány és a Bába kiadó
15. Kodály Zoltán (1974) Visszatekintés I. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. Sajtó alá rendezte, és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó Vállalat
16. Kovács György – Bakosi Éva (1995): Játék az óvodában, Magánkiadás
17. Lantos Rezsőné - Lukin Lászlóné (2001) Ének-zene az általános iskola 1. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó
18. Lantos Rezsőné - Lukin Lászlóné (2002) Ének-zene az általános iskola 2. osztálya számára. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó
19. Lengyel Zsolt (1981) Gyermeknyelv, Budapest: Gondolat kiadó
20. Nagy Jenőné (2006) Gyermektükör, A gyermekek fejlődését, fejlesztését segítő útmutató, Szolnok: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete

21. Pécsi Géza – Uzsalyné Pécsi Rita (1999) Kulcs a muzsikához. Művészeti, zeneelméleti és magyar népzenei alapismeretek. Pécs: Kulcs a muzsikához Alapítvány
22. Pécsi Géza – Uzsalyné Pécsi Rita (2000) Kulcs a muzsikához. Énektár. Pécs: Kulcs a muzsikához Alapítvány
23. Salk, L. (1962): Mothers' heartbeat as an imprinting stimulus. Transactions of the New York Academy of Sciences, 7: 753-763.
24. Szabolcsi Bence – Tóth Aladár (1965) Zenei lexikon. Budapest: Zeneműkiadó Vállalat
25. Tardos Anna (1985.) Neveléstan. I. II. III. Tananyag a csecsemő- és gyermekgondozói szakosító tanfolyam hallgatói részére (Szerk. Pólonyi Erzsébet.) Budapest. Egészségügyi Minisztérium.
26. Törzsök Béla (1982) Zenehallgatás az óvodában. Budapest: Editio Musica
27. Vajda Zsuzsanna (2006) : A gyermek pszichológiai fejlődése, Budapest: Helikon Kiadó
28. Vargyas Lajos (2002) A magyarság népzeneje. Jelenlévő múlt. Budapest: Planétás

Internetes irodalom:

- adattar.vmmi.org/fejezetek/520/19_a_mondokak_jellegzetessegei.pdf
- www.kodaly-inst.hu/learn/hagyatekok.html
- www.ovodak.org.hu/emlekbizottsag/forrai-katalin-bucsuztatás
- www.petofiovoda.hu/node/126

Melléklet

Gyermekek anamnézise:

Személyi adatok:

B. Panna Békéscsabán született, 2009. március 28-én. A szüleivel Mezőberényben élnek, a város középső részén egy panellakásban. Az édesanyját H. Krisztinának, az édesapját B. Zsoltnak hívják. Egy lánytestvére és egy fiútestvére van, Rebeka, aki 8 éves, és Vince, aki 5 éves. Panna 2011 augusztusa óta jár a mezőberényi Városi Bölcsődébe, a Süni csoportba.

Perinatális anamnézis:

A gyermeket tervezték a szülők. A harmadik terhesség volt, előtte nem volt művi abortusz, se spontán abortusz, se halva születés. Az édesanyja a terhesség alatt nem szedett semmilyen gyógyszert vagy fogamzásgátlót, nem volt beteg sem.

A gyermek a 39. héten született, születési hossza 51cm, fejkörfogata 35cm, súlya 3640 gramm volt. Apgar értéke 9/10. A szülés hüvelyi úton történt; komplikáció, sem más újszülött kori probléma nem lépett fel. A születés után a kórházban 5 napig tartózkodtak.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermeket anyatejjel táplálta az édesanyja 6 hónapos koráig, a hozzátáplálás 2 éves koráig fokozatosan megtörtént.

A gyermek mozgásfejlődése a korának megfelelő, nincs lemaradva a társaitól. 7 hónaposan felült, 11 hónaposan állt, 13 hónaposan megtette az első lépéseit.

Nagymozgás kivitelezésére jellemző az összerendezettség, jól koordináltság, energikusság. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, ugrál, emeli a lábát. Túlzottan mozgékony. Szívesen játszik a kismotorral, a triciklivel, csúszdával, mászókával is. Egyensúlyérzéke stabil. Finommotorikai mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja. Mozgása gyöngyfűzés vagy eszközfogás alkalmával pontos, precíz, könnyed, biztos. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezett. Kezesség kialakult, jobbkezes.

Mozgáshoz való viszonya örömteli, felszabadult, élénk, bátor. Kedvelt tevékenysége, szeret mozogni. Jó az állóképessége, gyorsan regenerálódik.

Térbeli tájékozódása megfelelő, meg tudja különböztetni a fent-lent, alá-fölé, mellé fogalmakat. Időbeli tájékozódása sokszor pontatlan, de nem kever össze eseményeket.

A gyermek kanállal, egyedül eszik, a poharat egy kézzel fogja, előkére nincs szüksége; önállóan öltözik, igazítja meg a ruháját, a cipőjét próbálkozik bekötni, de itt még segítséget igényel.

A fogzás időben kezdődött, a beszédszervek állapota megfelelő. Beszédének minősége kidolgozott, összetett mondatokban beszél, rendszeresen használja a beszédében a tárgya és jelzős szó szerkezeteket. Az „r” hang kimondásával problémái vannak. Szókincse gazdag. Beszédaktivitására jellemző, hogy sokat beszél, nyíltan és közlékenyen. Beszédritmusa folyamatos, gyors, de nem hadar. Beszédében a hatáselemeket gazdagon és színesen alkalmazza. Szövegviszamondására a teljes szöveghűség jellemző. A dalokat, verseket, mondókákat hamar megtanulja, éneklésének dallama a korának megfelelő.

A gyermek szobatiszta, szóban jelzi a szükségleteit. Kezét önállóan mossa, öblögetni tud, de a fogmosásban tevőleges segítségnyújtásra szüksége van.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése rendkívül jó. Korábbi tapasztalat alapján felismeri, mi okozza a hangot, irányát általában eltalálja. Látásérzékelése pontos. A taktilis érzékelése jó, megfigyelése az egészre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre átlagosan képes.

Emlékezetének minősége megbízható, Mechanikus emlékezete jó, logikus emlékezete átlagos. Rövid távú memóriája jó, hosszú távon pontos, de néha fantázia elemekkel bővített. Gyorsan fel tudja idézni a korábban elhangzottakat.

Produktív képzelete pontos, reprodukív képzelete fantáziadús.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, gyakran kérdez, a tárgyakat megnevezni, analizálni, szintetizálni, felsorolni, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítani általában képes. Alkotásaira, produktumaira jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája, asztmája nincs, hurutos betegségek ritkák. Középfülgyulladása nem volt. Látása jó. Nincs krónikus betegsége.

Csecsemőként nem volt sírós, jól evett, jól aludt, nem túl gyakran volt beteg. Kisdedként vidám volt, egyedül és társaival is játszott, nem kerülte a felnőtt közeledését.

A gyermek lelki jellegzetességei:

Érzelmi életére jellemző a harmónia, kiegyensúlyozottság, nyitottság. Ragaszkodó, empátikus, hűséges kislány, néha elragadtatja magát, érzelmeit ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is.

A jó és a rossz cselekedeteit rávilágítással megkülönbözteti, a viselkedési szabályokat igyekszik betartani. Csintalan, csapongó természet néha megfigyelhető.

Az esztétikai élményekre fogékony, észreveszi és megnevezi mi a szép a közvetlen környezetében. Az ízlése formálódik.

Önállóság, függetlenség vágya jellemzi, kíváncsi, érdeklődő. A helyzet -és jellemkomikumokat néha felfedezi, de ez még nem jellemző.

Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, alapos, néha dacos, szabálytartó, ha ellenőrzik.

Kapcsolata a felnőttekkel nyílt, közvetlen, barátságos. Az irányítást elfogadja, a figyelmeztetést tűri. Társaival szemben nyílt, gondoskodó, segítőkész, kapcsolatteremtésben kezdeményező. Vezéregyéniség. Kezdeményező, irányító szerepet tölt be.

Megérti a feladatot, elfogadja, és önállóan teljesíti. Elmélyülten foglalatoskodik, precíz, jó megoldásra törekszik. Teljesen önálló, munkatempója gyors és pontos.

Családi anamnézis:

Az anya 34 éves, egészséges, néptáncpedagógusként dolgozik. Nem dohányzik, nem fogyaszt alkoholt, a családjában nem tud róla, hogy öröklődő betegség előfordult volna.

Az apa 39 éves, egészséges, vállalkozóként dolgozik. Rendszeresen dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában előfordult szívbetegség.

Egy lánytestvére és egy fiútestvére van, Rebeka, aki 8 éves, és Vince, aki 5 éves. A szülők nem házasok. A család egy városközponti panellakásban él, mindhárom gyermeknek saját szobája van. Anyagi körülményeik jók. Hitelük nincs, mindkét szülő dolgozik. Nem szeretnének több gyermeket.

A gondozónő szerint a szülők harmonikus, boldog kapcsolatban élnek. Valószínűleg a gyermek előtt nem mutatják ki a problémáikat. A családlátogatás alkalmával a gondozónő nem figyelt fel semmi nyugtalanító jelenségre.

Személyi adatok:

L. Márton Békéscsabán született, 2009. május 26-én. Az édesapjával, és az anyai nagyszüleivel él egy mezőberényi kertes házban. Az édesapja neve L. József, az édesanyját C. Katalinnak hívták, 2011 tavaszán elhunyt, rákos megbetegedése volt. Nincs testvére. A gyermek 2011 augusztusa óta jár a mezőberényi Városi Bölcsődébe, a Süni csoportba.

Perinatális anamnézis:

A gyermeket tervezték a szülők. Az első terhesség volt, előtte nem volt művi abortusz, se spontán abortusz, se halva születés. Az édesanya a terhesség alatt nem szedett semmilyen gyógyszert vagy fogamzásgátlót, nem volt beteg sem.

A gyermek a 40. héten született, születési hossza 52 cm, fejkörfogata 35cm, súlya 3610 gramm volt. Apgar értéke 9/10. A szülés hüvelyi úton történt; komplikáció, sem más újszülött kori probléma nem lépett fel. A születés után a kórházban 5 napig tartózkodtak.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermeket anyatejjel táplálta az édesanya 6 hónapos koráig, a hozzátáplálás 22 hónapos koráig fokozatosan megtörtént.

A gyermek mozgásfejlődése a korának megfelelő: 7 hónaposan felült, 12 hónaposan állt, 13 hónaposan megtette az első lépéseit.

Nagymozgás kivitelezésére jellemző a feszesség, sokszor összerendezetlen, bizonytalan. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, de ugrálni nem tud, csak szökdel. Túlzottan mozgékony. Szívesen játszik a kismotorral, a triciklivel, csúszdával, mászókával is. Egyensúlyérzéke stabil.

Finommotorikai mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyűrni tudja, de a mozgása gyöngyfüzés vagy eszközfogás alkalmával görcsös, erős fogású. Szem-kéz, illetve szem-láb koordináció összerendezett, alkalmanként bizonytalan. Kezesség kialakult, jobbkezes.

Mozgáshoz való viszonya örömteli, felszabadult, élénk, bátor. Kedvelt tevékenysége, szeret mozogni. Jó az állóképessége, gyorsan regenerálódik.

Térbeli tájékozódása megfelelő, meg tudja különböztetni a fent-lent, alá-fölé, mellé fogalmakat. Időbeli tájékozódása pontatlan, de nem kever össze eseményeket.

A gyermek kanállal, egyedül eszik, a poharat egy kézzel fogja, előkére nincs szüksége; önállóan öltözik, igazítja meg a ruháját, a cipőjét becsatolja, segítséget nem igényel.

A fogzás időben kezdődött, a beszédszervek állapota megfelelő. Beszédének minősége kidolgozott, egyszerű mondatokban beszél. Rendszeresen használja a beszédében a tárgya és jelzős szó szerkezeteket. Szókincse és beszédaktivitása átlagos, hangulatától függően sokat vagy keveset beszél. Nincs beszédhibája. Beszédritmusa egyenletes tempójú, nem hadar. Beszédében a hatáselemeket átlagosan alkalmazza, a kortársaitól nincs lemaradva. Szövegviszamondására jellemző, hogy a lényeges mozzanatokot visszamondja. A dalokat, verseket, mondókákat hamar megtanulja, te többször el kell mondani, hogy rögzüljön. Éneklésének dallama a korának megfelelő.

A gyermek szobatiszta, szóban jelzi a szükségleteit. Kezét önállóan mossa, öblögetni tud, de a fogmosásban tevőleges segítségnyújtásra szüksége van.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése jó. Korábbi tapasztalat alapján felismeri, mi okozza a hangot, irányát általában eltalálja. Látásérzékelése pontos. A taktilis érzékelése jó, megfigyelése egy – egy lényeges vagy lényegtelen elemre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre átlagosan képes.

Emlékezetének minősége megbízható. Mechanikus emlékezete jó, logikus emlékezete átlagos. Rövidtávú memóriája jó, hosszú távon pontatlan. Nem mindig tudja felidézni a korábban elhangzottakat.

Produktív képzelete pontatlan, reprodukív képzelete átlagos.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, gyakran kérdez, a tárgyak megnevezését, analizálását, szintetizálását, felsorolását, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítását pontatlanul végzi. Alkotásaira, produktumaira általában nem jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája, asztmája nincs, hurutos betegségek ritkák. Középfülgyulladása nem volt. Látása jó. Nincs krónikus betegsége.

Állandóan lábujjhegyen jár, az apa szerint örökletes, mert ő is 6 éves koráig így járt, a bölcsőde orvosa is ezen a véleményen volt. Szakorvos még nem látta a kisfiút.

Csecsemőként nem volt sírós, jól evett, jól aludt, nem túl gyakran volt beteg. Kisdedként vidám volt, egyedül játszott. Ritkán volt hasonló korú gyermekek társaságában addig, amíg bölcsődébe nem került. Nem kerülte a felnőtt közeledését.

A gyermek lelki jellegzetességei:

A gyermek 2 éves korában elvesztette az édesanyját. Az apa és az anyai nagyszülők együtt nevelik, mivel az apa a munkája miatt hosszabb időre is kénytele elutazni.

A gyermek ritkán tesz említést az édesanyjáról. Álmából felriadva volt, hogy említette, vagy a gondozónőjét anyának szólította. Ha a csoportban beszoktatós gyermekkel az anya van jelen, bátran közelít felé, az ölébe ül, megsimogatja.

Érzelmi életére jellemző a labilisság. Gyakran elragadtatja magát, változó hangulatú, szomorkodásra hajlamos. Indulatos, erőszakos, kötekedő a társaival, neheztelő és féltékeny, ha nem vele foglalkoznak. Gondozónőjével szemben ragaszkodó, empatikus, hűséges, néha elragadtatja magát, érzelmeit ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is.

A jó és a rossz cselekedeteit rávilágítással megkülönbözteti, a viselkedési szabályokat nem igyekszik betartani. Féktelen, rakoncátlan természetű. A normatartása és az önfegyelme nem alakult ki.

Az esztétikai élményekre fogékony, észreveszi és megnevezi mi a szép a közvetlen környezetében. Az ízlése formálódik.

Önállóság, függetlenség vágya jellemzi, kíváncsi, érdeklődő. A helyzet -és jellemkomikumokat nem fedezi fel.

Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, erős önállósulási törekvés jellemzi; szabálytartó, ha ellenőrzik. Nem kitartó, kivárássra nem képes, fáradhatatlan, sokszor dacos.

Kapcsolata a felnőttekkel nyílt, közvetlen, barátságos. Szívesen ül a gondozónők ölében, öleli át őket. Sokat jelent számára a testi kapcsolat. Az irányítást elfogadja, a figyelmeztetést tűri. Társaival szemben kirekesztett, visszahúzódó, tartósan nem tud együtt játszani senkivel, magányosan tevékenykedő, önző, sokszor a konfliktushelyzeteknek a forrását ő okozza.

Megérti a feladatot, elfogadja, és részben teljesíti. Teljesen önálló, munkatempója átlagos, könnyen vált át más tevékenységekbe.

Családi anamnézis:

Az apa 27 éves, egészséges, vállalkozóként dolgozik. Rendszeresen dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában előfordult szívbetegség.

Az édesanya 24 éves korában, 2011 tavaszán meghalt, későn diagnosztizált emlőrákja volt. Korábban is keresett fel orvost, hogy érez elváltozást a mellében, de alaposabban nem vizsgálták meg. (A gyermekét 22 hónapos koráig szoptatta; azzal indokolták a csomót, amit kitapintott, hogy a tejmirigyei gyulladtak be.) A betegség hirtelen derült ki, és gyors lefolyású volt. A családjában előfordult rákos megbetegedés: az édesanya és a nővére is mellrákos volt.

A család az anyai nagyszülőknél lakik, a város szélén egy kertes házban. Az apa sokat dolgozik, gyakran több napig is távol van, ilyenkor a gyermekre a nagyszülők vigyáznak. A nagyszülők állattartással foglalkoznak, nehéz anyagi körülmények között élnek. A gyermekre kevés figyelem jut.

Az apa és a nagymama között gyakori a nézeteltérés, a nagymama az apát okolja a lánya halála miatt. Ez okból veszekedések törnek ki, aminek a gyermek is tanúja. A nevelési elveik sem következetesek. A nagymama liberális nézeteket vall, gyakran magára hagyja a televízió előtt a kisfiút, a tetteiért nem vonja felelősségre; az apa, ha otthon van, szigorúan betartatja a gyermek napirendjét, nem tesz engedményeket. A gyermek a két felnőtt közt őrlődik.

Az édesanya betegsége előtt vettek egy kertes házat, de a felújítás félbe maradt. Szeretnének minél hamarabb elköltözni a nagyszülőktől, de egyelőre még nem tudnak.

Személyi adatok:

P. Vanda Szentesen született, 2008. december 12-én. A szüleivel Szarvason élnek, a város középső részén egy kertes családi házban. Az édesanyját L. Krisztinának, az édesapját P. Norbertnek hívják. Egy lánytestvére van, Boglárka, aki 6 éves. Vanda 2 éves kora óta jár a szarvasi Aprók Kertje Bölcsődébe, a Mókus csoportba.

Perinatális anamnézis:

A gyermeket tervezték a szülők. A második terhesség volt, előtte nem volt művi abortusz, se spontán vetélés, se halva születés. Az édesanyja a terhesség alatt nem szedett semmilyen gyógyszert vagy fogamzásgátlót, nem volt beteg sem.

A gyermek a 39. héten született, születési hossza 55cm, súlya 4200 gramm volt. Apgar értéke 8/9. A szülés hüvelyi úton történt; komplikáció, sem más újszülött kori probléma nem lépett fel. A születés után a kórházban 5 napig tartózkodtak.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermeket az édesanyja 3 hónapos koráig anyatejjel táplálta, utána a hozzátáplálásig tápszert kapott.

A gyermek mozgásfejlődése a korának megfelelő, nincs lemaradva a társaitól. 7 hónaposan felült, 11 hónaposan állt, 13 hónaposan megtette az első lépéseit.

A nagymozgása összerendezett, jól koordinált, mozgástempója a korának megfelelő, mozgásigénye nem kiemelkedő. Egyensúlyérzéke stabil. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik, könnyedén fut, ugrál, emeli a lábát. Szívesen játszik a kismotorral és a triciklivel is.

Finommotorikájára jellemző a precizitás, a pontosság, a mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja, hajtani még nem. Nagyobb méretű fa gyöngyöt fűz, kendőket, takarókat összehajtogat. Kezessége kialakult, jobbkezes. A szem-kéz, szem-láb koordináció összerendezett.

A gyermek kanállal, egyedül eszik, a poharat egy kézzel fogja, előkére nincs szüksége; önállóan öltözik, igazítja meg a ruháját, a cipőjét próbálkozik bekötni, de itt még segítséget igényel.

Téri tájékozottsága biztos, téri irányokban, síkban jól tájékozódik. Meg tudja különböztetni a fent-lent, elöl-hátul fogalmakat. Időbeli tájékozottsága még bizonytalan.

A fogzás időben kezdődött, a beszédszervek állapota megfelelő. Folyamatosan 25 hónapos kora óta beszél. Beszédének minősége kidolgozott, bővített mondatokban fejezi ki magát. Helyesen használja a toldalékokat, az igeragozást, a birtokos szerkezetet. Nem

jellemző az egocentrikusság. Szókincse gazdag, árnyaltan kifejező. Sokat és szívesen beszél, közlékeny, nyílt. Beszédritmusa folyamatos, könnyen érthető. Idegen is megérti a szavait. Beszédében a hatáselemeket életkorához képest színesen, gazdagon alkalmazza. Szövegviszszamondását a teljes szöveghűség jellemzi, könnyen tanul meg új dalokat, verseket, igényli az újat, kéri a gondozónőjét, tanítson neki új dalt, amit otthon elénekelhet. A korosztályán túl mutat a zenei érzéke.

A gyermek szobatiszta, szóban jelzi a szükségleteit. Kezét önállóan mossa, öblögetni tud, de a fogmosásban tevőleges segítségnyújtásra szüksége van.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése jó. Korábbi tapasztalat alapján felismeri, mi okozza a hangot, irányát általában eltalálja. Látásérzékelése jó. A taktilis érzékelése megfelelő, megfigyelése az egészre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre átlagosan képes.

Emlékezetének minősége megbízható. Mechanikus és logikus emlékezete is jó. Rövid távú memóriája jó, hosszú távon pontos, de néha fantázia elemekkel bővített. Gyorsan fel tudja idézni a korábban elhangzottakat.

Produktív képzelete pontos, reprodukív képzelete fantáziadús.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, gyakran kérdez, a tárgyakat megnevezni, analizálni, szintetizálni, felsorolni, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítani általában képes. Alkotásaira, produktumaira jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság, a sokféle megoldási mód keresése.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája, asztmája nincs, hurutos betegségek gyakoriak. Középfülgyulladás volt, fel kellett szűni a fülét. Látása jó. Nincs krónikus betegsége. 8 hónapos korában rovarcsípés miatt néhány napot kórházban töltött.

Csecsemőként nem volt sírós, jól evett, jól aludt, nem túl gyakran volt beteg. Kisdedként vidám volt, egyedül és társaival is játszott, nem kerülte a felnőtt közeledését.

A gyermek lelki jellegzetességei:

A gyermek érzelmi élete kiegyensúlyozott, derűs, harmonikus. Empátia jellemzi. Néha változik a hangulata, ilyenkor visszahúzódik, csöndben játszik. De ez ritka. Szeretetteljes: örömteli, boldog, elégedett. Érzelmait ki tudja fejezni verbálisan és non verbálisan is.

A jó és a rossz cselekedetei között különbséget tesz, a viselkedési szabályokat betartja, önfegyelme kialakult.

A csúnya és a szép kategóriákat különválasztja, észreveszi, megnevezi mi a szép a környezetében. Esztétikai élményekre fogékony, különösen a hangokra, hangszerekre.

Az önállóság, a függetlenségi vágy jellemzi. Igényli az önkifejezést: ha a gondozónővel együtt énekel, hamar kéri, hogy egyedül énekelhessen.

Érdeklődő az újdonságok iránt, a felfedezés vágya benne él, a megvalósítás vágya motiválja. Általában nem érzi a helyzet- és jellemkomikumokat.

Feladattudata, egészséges öntudata kialakult, de néha biztatást igényel. Játéka elmélyült, szerepjátékot társaival együtt szívesen játszik. Úgy irányítja a gyerekeket, mint a gondozónők, mintakövetése tökéletes.

Családi anamnézis:

Az anya 31 éves, egészséges, bolti eladó. Nem dohányzik, nem fogyaszt alkoholt, a családjában nem tud róla, hogy öröklődő betegség előfordult volna. A szakmájában dolgozik.

Az apa 37 éves, egészséges, tűzoltóként dolgozik. Rendszeresen dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában előfordult a cukorbetegség.

Egy idősebb testvére van, Boglárka, aki 6 éves, egészséges kislány. A szülők nem házasok. A család egy kertes házban él, mindkét gyermeknek saját szobája van. Anyagi körülményeik jók. Hitelük nincs, mindkét szülő dolgozik. Szóba került, hogy vállalnak még egy gyermeket, de még várnak vele.

A gondozónő szerint a szülők harmonikus, boldog kapcsolatban élnek. Valószínűleg a gyermek előtt nem mutatják ki a problémáikat. A családlátogatás alkalmával a gondozónő nem figyelt fel semmi nyugtalanító jelenségre.

Személyi adatok:

R. Gabriella Békéscsabán született 2009. május 20-án. A városközpontban, emeletes panellakásban élnek. Az édesanyja neve Cs. Anikó, az édesapja neve R. András. Nincs testvére. Gabi 22 hónapos kora óta jár a szarvasi Aprók Kertje Bölcsődébe, a Mókus csoportba.

Perinatális anamnézis:

A terhesség tervezett volt. A várandósság alatt, illetve a szülés folyamán nem történt semmi komplikáció. Az anya nem szedett rendszeresen semmilyen gyógyszert vagy egyéb gyógyhatású készítményt, sokat sportolt, amit a terhessége alatt is folytatott. Korábban nem volt terhességmegszakítása vagy spontán vetélése.

A gyermek a 41. héten született, születési súlya 3450 gramm volt, a hossza 50 cm, a fejkörfogata 34 cm. Apgar értéke 7/8. A szülés hüvelyi úton történt; komplikáció, sem más újszülött kori probléma nem lépett fel. A születés után a kórházban 5 napig tartózkodtak.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermek anyatejes táplálást kapott, a hozzátáplálás fokozatosan történt. Súlya és magassága mindig megfelelő volt a korosztályának. 6 hónaposan felült, 12 hónaposan állt, 13 hónaposan elindult.

A nagymozgás kivitelezésére jellemző a harmónia, az összerendezettség. Járása határozott, egyensúlyérzéke biztos. A gyermek tud szaladni, lábujjhegyen járni, egy lábon ugrálni. Szívesen használja a kismotort és a háromkerekű biciklit. A mászókan is váltott lábbal közlekedik.

Finommotorikája megfelelő, pontos, könnyed, ez látszik abból, hogy be tudja gombolni a ruháját, felhúzza a cipzárt. Rajzolás során már a csuklóját használja a válla helyett, a ceruzát és a zsírkrétát még marokra fogja és váltogatja a kezeit rajzolás során. Apró tárgyakat felvesz, képes végigvezetni az ujját a vonalon, rá tud mutatni egy-egy pontra. Kezessége még nem alakult ki, mindkét kezét egyaránt használja. A szem-kéz, szem-láb koordináció összerendezett.

Térbeli tájékozódása változó, néha bizonytalan. Időbeli tájékozottság még ennyire sem fejlett.

A gyermek szobatiszta, szóban jelzi a szükségleteit, önállóan étkezik, kanalat használja, poharat két kézzel fogja. Öblögetésnél segítségre nincs szüksége, a fogmosásnál a gondozónő tevőleges segítséget nyújt.

A fogzás időben megkezdődött, a beszéd- és hallószervek állapota megfelelő. Folyamatosan 26 hónapos kora óta beszél, előtte hosszú ideig mindenre a „nem” szót használta. Szavai többnyire érthetőek, a gondozónő és a szülő megérti a beszédét. Egyszerű mondatokat használ, de összefüggő szöveget tud alkotni. A személyes névmásokat nem keveri össze, el tud vonatkoztatni a szituációtól. Szívesen hallgatja a gondozónő éneklését és mondókázását, viszont nem kapcsolódik be a közös éneklésbe. Magától nem kezd énekelni, de a gondozónőt kéri, hogy énekeljen, mondókázzon neki. Ritmusérzéke a korának megfelelő, a lüktetést érzi.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése megfelelő. Látásérzékelése jó. A taktilis érzékelése megfelelő, megfigyelése egy-egy lényeges vagy lényegtelen részletre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre általában nem képes.

Emlékezetének minősége megbízható. Mechanikus és logikus emlékezete is átlagos. Rövid távú memóriája átlagos, hosszú távon kapkodó, de néha fantázia elemekkel bővített. Általában fel tudja idézni a korábban elhangzottakat.

Produktív képzelete pontos, reprodukív képzelete fantáziadús.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, gyakran kérdez, a tárgyakat megnevezni, analizálni, szintetizálni, felsorolni, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítani általában képes. Alkotásaira, produktumaira nem minden esetben jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság, a sokféle megoldási mód keresése.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája, asztmája nincs, 2012. március – áprilisában hosszabb ideig tüdőgyulladása volt, kórházban is töltött pár napot. Látása és a hallása jó. Nincs krónikus betegsége.

Csecsemőként nem volt sírós, jól evett, jól aludt, nem túl gyakran volt beteg. Kisdedként vidám volt, egyedül és társaival is játszott, nem kerülte a felnőtt közeledését.

A gyermek lelki jellegzetességei:

A gyermek szeret bölcsődébe járni, a társaival lenni. A gyerekekkel együtt játszik, szavakkal és non verbális eszközökkel is kommunikál velük. Ha valakit megismer és elfogad, nagyon ragaszkodó tud lenni.

Felnőttekkel a kapcsolata tartózkodó, néha félénk. Soha nem elutasító vagy ellenséges, de időre van szüksége, hogy valakit magához engedjen.

Társaival szemben barátságos, de itt is érvényes a fenntartás az idegenekkel szemben. Segítőképz, szívesen megosztja a játékait.

Bekapcsolódik a finommotorikát és a nagymozgást fejlesztő foglalkozásokba, szívesen tornázik, zenére táncol, ugrál. Idegenek felé nem nyit, idegen helyen csendes, visszahúzódó. Figyelme az egyes tevékenységek felé hosszútávon is fennáll, ami tetszik neki, akár 20 percig is leköti az érdeklődését.

Feladatmegértése jó, de sűrűn megerősítésre van szüksége, mit hogyan végezzen. Segítséggel elvégzi, amit rá bízta. Néha pontatlan. Gondolatai elszállnak, ilyenkor nem figyel semmire.

Érzelmi életére jellemző a közömbösség, a túlzott érzékenység, a magányosság. Érzelmait verbálisan és non verbálisan is ki tudja fejezni.

Erkölcsei érzelmekre jellemző, hogy a jó és a rossz cselekedetei között nem mindig tesz különbséget. Szófogadó, csintalan, csapongó, a normaszabálytartása nem alakult még ki.

Esztétikai érzései nem alakult ki. Az ízlése formálódik, nem fogékony az esztétikai élmények iránt.

Akarati megnyilvánulásai arra utalnak, hogy nem kitartó, néha felületes és kapkodó. Nehezen tud választani, szabálytartó, ha ellenőrzik. Az egészséges öntudat még nem teljesen forrt ki.

Családi anamnézis:

Az anyja 29 éves, egészséges, áruházban eladó, a szakmájában dolgozik. Nem dohányzik, néha fogyaszt alkoholt, a családjában rákos megbetegedés előfordult.

Az apja 33 éves, egészséges, a foglalkozása baleseti helyszínélő. Nem dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában nem tud róla, hogy bármilyen örökletes betegség előfordult volna.

Nincs testvére. A szülők házasságban. A család egy városközponti panelházban él, a gyermeknek saját szobája van. Anyagi körülményeik jók. Hitelük van. Mindkét szülő dolgozik. Szóba került, hogy vállalnak még egy gyermeket, de még várnak vele.

A gondozónő a családlátogatás alkalmával nem figyelt fel semmi szokatlanra. A szülők kiegyensúlyozott házasságban élnek, a gyermeknek biztosítják a boldog, harmonikus otthont.

Személyi adatok:

R. Balázs 2009. augusztus 19-én született, Szentesen. Szarvason él a szüleivel és az idősebb testvérével, a város középső területén egy társasházban. Az édesanyját M. Melindának, az édesapját R. Miklósnak hívják. Egy testvére van, a 10 éves Botond. Balázs 2011 novembere óta jár a szarvasi Aprók Kertje Bölcsődébe, a Mókus csoportba.

Perinatális anamnézis:

A gyermeket tervezték a szülők. A második terhesség volt, előtte nem volt művi abortusz, se spontán vetélés, se halva születés. Az édesanyja a terhesség alatt nem szedett semmilyen gyógyszert vagy fogamzásgátlót, nem volt beteg sem.

A gyermek a 39. héten született, születési súlya 3460 gramm volt, a születési hossza 49 cm. Apgar értéke 8/9. A szülés hüvelyi úton történt; komplikáció, sem más újszülött kori probléma nem lépett fel. A születés után a kórházban 5 napig tartózkodtak.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermeket az édesanyja 4 hónapos koráig anyatejjel táplálta, utána a hozzátáplálás fokozatosan történt meg.

A gyermek mozgásfejlődése a korának megfelelő, nincs lemaradva a társaitól. 6 hónaposan felült, 8 hónaposan állt, 11 hónaposan megtette az első lépéseit.

A nagymozgása bizonytalan, néha ügyetlen. Lépése feszes, tempója korának megfelelő. Egyensúlyérzéke biztos. Lépcsőn váltott lábbal közlekedik. Szívesen játszik a kismotorral és a triciklivel is.

Finommotorikájára jellemző a bizonytalanság, a görcsösség. A mozgásformákat a korának megfelelően elsajátította: a ceruzát rajzoló pozícióba fogja, a papírt tépni és gyúrni tudja, hajtani még nem. Nagyobb méretű fa gyöngyöt fűz, be tudja gombolni a ruháját. Kezesség kialakult, jobbkezes. A szem-kéz, illetve a szem-láb koordináció összerendezett.

A térbeli tájékozottsága bizonytalan, sokszor pontatlan. Nem érti a mellé-mellett, fölél-fölött párok közti különbséget.

A gyermek kanállal, egyedül eszik, a poharat egy kézzel fogja, előkére nincs szüksége; önállóan öltözik, igazítja meg a ruháját, a cipőjét próbálkozik bekötni, de itt még segítséget igényel.

A fogzás időben kezdődött, a beszédszervek állapota megfelelő. Állandó megfázási tüneteket mutat, folyik az orra, ami nagyban megnehezíti a beszéd elsajátítását. Folyamatosan 29 hónapos kora óta beszél. Beszéde szituatív jellegű, egocentrikusság jellemzi, három szavas

mondatokat használ. Szókincse szegényes, hiányos, beszédaktivitását nézve hallgatag, vagy csak nagyon keveset beszél. Beszédtempója lassú, akadozó, szavai nehezen érthetőek, idegen valószínűleg nem érti a beszédét. Személyes névmásokat, a térre, időre utaló kifejezéseket megfelelően használja. Szívesen hallgatja, ha a gondozónő mondókázik vagy énekel, de ő ritkán kapcsolódik be.

A gyermek szobatiszta, szóban jelzi a szükségleteit. Kezét önállóan mossa, öblögetni tud, de a fogmosásban tevőleges segítségnyújtásra szüksége van.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése megfelelő. Látásérzékelése jó. A taktilis érzékelése megfelelő, megfigyelése egy-egy lényeges vagy lényegtelen részletre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre általában nem képes.

Emlékezetének minősége változó. Mechanikus és logikus emlékezete is átlagos. Rövid távú memóriája átlagos, hosszú távon pontatlan, kapkodó. Nem mindig tudja felidézni a korábban elhangzottakat.

Produktív képzelete átlagos, reprodukív képzelete kombinatív.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, nem túl gyakran kérdez, a tárgyakat megnevezni, analizálni, szintetizálni, felsorolni, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítani általában képes. Alkotásaira, produktumaira nem minden esetben jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság, a sokféle megoldási mód keresése.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája, asztmája nincs, hurutos betegségek gyakoriak. Tartósan a megfázás tüneteit mutatja, folyik az orra, de nem tudja kifújni, ezért a gondozónőnek mindig törölnie kell az orrát. A gyermek állandóan nehezen lélegzik, valószínűleg a megnagyobbodott orrmandulája miatt. Nyitva van a szája, ezért nagyon folyik a nyála. Alvás közben erősen horkol, a légzése alkalmanként kimarad. Hallása és látása jó. Csecsemőkorában lágyéksérv műtétet hajtottak végre rajta. Nincs krónikus betegsége.

Csecsemőként nem volt síró, jól evett, jól aludt, gyakran volt hurutos betegsége. Kisdedként vidám volt, egyedül és társaival is játszott, nem kerülte a felnőtt közeledését.

A gyermek lelki jellegzetességei:

A gyermek kiegyensúlyozott, nyugodt természetű. Ritkán kerül konfliktusba a gondozónőjével vagy a társaival. Néha szorongó, túlzottan érzékeny, félénk.

Szófogadó, a viselkedési szabályokat igyekszik betartani, de a normaszabály tartása és az önfegyelme még nem alakult ki.

Az esztétikai élményekre nem fogékony; nem, vagy csak minimálisan érdeklődik a művészetek iránt (rajzolás, zenehallgatás, gyurmázás). Nem tudja különválasztani a szép és a csúnya kategóriákat.

A függetlenségi vágyát nem mutatja ki szükségszerűen, nem igényli az önkifejezést. Kivárássra képes, szabálytartó, ha ellenőrzik. A foglalkozásokhoz önállóan nem kapcsolódik be, de ha a gondozónő hívja, odamegy.

Családi anamnézis:

Az anya 28 éves, egészséges, személyi edzőként dolgozik. Nem dohányzik, nem fogyaszt alkoholt, a családjában nem tud róla, hogy öröklődő betegség előfordult volna.

Az apa 37 éves, egészséges, társasház vezetőként dolgozik. Rendszeresen dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában előfordult a szívbetegség és a depresszió.

Egy idősebb testvére van, Botond, aki egészséges. A szülők nem házasok. A család egy társasházban él, mindkét gyermeknek saját szobája van. Anyagi körülményeik viszonylag jók. Hitelük nincs, mindkét szülő dolgozik. Nem terveznek több gyermeket.

A gondozónő szerint a szülők harmonikus, boldog kapcsolatban élnek. Valószínűleg a gyermek előtt nem mutatják ki a problémáikat. A családlátogatás alkalmával a gondozónő nem figyelt fel semmi nyugtalanító jelenségre.

Személyi adatok:

T. Szonja Békéscsabán született 2010. január 09-én. A városközpontban, emeletes panellakásban élnek. Az édesanyja neve S. Mariann, az édesapja neve T. Zoltán. Egy testvére van, a 12 éves Anikó, aki az anya előző kapcsolatából született, nem él velük. Szonja 19 hónapos kora óta jár a mezőberényi Városi Bölcsődébe, a Süni csoportba.

Perinatális anamnézis:

A terhességet nem tervezték a szülők. Az anyának a 2. terhessége volt. A várandósság alatt nem lépett fel komplikáció, a szülés császármetszéssel történt. Az anya nem szedett rendszeresen semmilyen gyógyszert vagy egyéb gyógyhatású készítményt. Korábban nem volt terhesség-megszakítása vagy spontán vetélése.

A gyermek a 40. héten született, születési súlya 4000 gramm volt, a hossza 52 cm, a fejkörfogata 35 cm. Apgar értéke 8/9.

A gyermek fejlődési adatai:

A gyermek anyatejes táplálást kapott, a hozzátáplálás fokozatosan történt. Súlya és magassága mindig megfelelő volt a korosztályának. 6 hónaposan felült, 12 hónaposan állt, 13 hónaposan elindult.

A nagymozgás kivitelezésére jellemző az összerendezettség. Járása határozott, jól koordinált, széles alapú járás jellemzi. Egyensúlyérzéke stabil. A gyermek tud szaladni, lábujjhegyen járni, egy lábon ugrálni. A nagymozgásos játékokat szereti, szívesen használja a kismotort és a háromkerekű biciklit. A mászókan is váltott lábbal közlekedik. Szívesen mozog, játék során örömteli, felszabadult, élénk. Állóképessége jó, gyorsan regenerálódik.

Finommotorikája megfelelő, pontos, könnyed, ez látszik abból, hogy be tudja gombolni a ruháját, felhúzza a cipzárt. Rajzolás során már a csuklóját használja a válla helyett, a ceruzát és a zsírkrétát még marokra fogja és váltogatja a kezeit rajzolás során. Apró tárgyakat felvesz, képes végigvezetni az ujját a vonalon, rá tud mutatni, meg tud érinteni egy-egy pontot. Kezessége kialakult, jobbkezes. A szem-kéz, szem-láb koordináció összerendezett.

Térbeli tájékozódása változó, néha bizonytalan. Időbeli tájékozottsága nem fejlett.

A fogzás időben kezdődött, a beszédszervek állapota megfelelő. Folyamatosan 25 hónapos kora óta beszél. Beszédének minősége kidolgozott, általában egyszerű mondatokban fejezi ki magát. Helyesen használja a toldalékokat, az igeragozást, a birtokos szerkezetet. Nem jellemző az egocentrikusság. Szókincse gazdag, árnyaltan kifejező. Sokat és szívesen

beszél, közlékeny, nyílt. Beszédritmusa egyenletes tempójú, könnyen érthető. Idegen is megérti a szavait. Beszédében a hatáselemeket életkorához képest színesen, gazdagon alkalmazza. Szövegviszamondását a teljes szöveghűség jellemzi, könnyen tanul meg új dalokat, verseket.

A gyermek nem szobatiszta, a szobatisztaságra nevelés elkezdődött. Szóban általában jelzi a szükségleteit, önállóan étkezik, előkét igényel, kanalat használja, poharat két kézzel fogja. Öblögetésnél segítséget igényel, nem alakult még ki a zárt fogsor, ezért a bölcsődében még nem mos fogat.

A gyermek megismerő tevékenységeinek fejlettsége:

A gyermek hallásérzékelése megfelelő. Látásérzékelése pontos. A taktilis érzékelése megfelelő, megfigyelése egy-egy lényeges vagy lényegtelen részletre irányul, idő- és ízérzékelése a korának megfelelő.

Figyelme szándékos, de rövid idejű. Megosztott figyelemre nem képes.

Emlékezetének minősége megbízható. Mechanikus és logikus emlékezete is átlagos. Rövid távú memóriája jó, hosszú távon is pontos. Általában fel tudja idézni a korábban elhangzottakat.

Produktív és reprodukív képzelete átlagos.

A környezetéről a tapasztalatai, ismeretei átlagosak, gyakran kérdez, a tárgyakat megnevezni, analizálni, szintetizálni, felsorolni, bizonyos tulajdonságok alapján csoportosítani általában képes. Alkotásaira, produktumaira nem minden esetben jellemző az eredetiség, az ötletgazdagság, a sokféle megoldási mód keresése. Nehezen foglalja le a finommotorikát igénylő játékok.

A gyermek betegségei:

A gyermeknek nem volt mozgásszervi vagy egyéb fejlődési rendellenessége. Allergiája nincs, asztmája születése óta van, 2012. márciusában arcüreggyulladás volt. Látása és a hallása jó. Nincs krónikus betegsége.

Csecsemőként nem volt sírós, jól evett, jól aludt, nem túl gyakran volt beteg. Kisdedként vidám volt, egyedül és társaival is játszott, nem kerülte a felnőtt közeledését, de az idegenektől tart.

A gyermek lelki jellegzetességei:

A gyermek szeret bölcsődébe járni, a társaival lenni. A gyerekekkel együtt játszik, nevén szólítja őket, szavakkal és non verbális eszközökkel is kommunikál velük. Ha valakit megismer és elfogad, nagyon ragaszkodó tud lenni.

Felnőttekkel a kapcsolata tartózkodó, néha félénk. Soha nem elutasító vagy ellenséges, de időre van szüksége, hogy valakit magához engedjen. Idegenektől tart.

Társaival szemben barátságos, de itt is érvényes a fenntartás az idegenekkel szemben. Segítőképz, szívesen megosztja a játékait.

Bekapcsolódik a finommotorikát és a nagymozgást fejlesztő foglalkozásokba, de önként nem ül le a finommotorikát fejlesztő játékokba. Szívesen tornázik, zenére táncol, ugrál. Idegenek felé nem nyit, idegen helyen csöndes, visszahúzódnak. Figyelme az egyes tevékenységek felé hosszútávon is fennáll, ami teszik neki, akár 20 percig is leköti az érdeklődését.

Feladatmegértése jó, de sűrűn megerősítésre van szüksége, mit hogyan végezzen. Önállóan elvégzi, amit rá bízta. Néha pontatlan. Gondolatai elszállnak, ilyenkor nem figyel semmire.

Érzelmi életére jellemző a kiegyensúlyozottság, derűs, vidám gyermek. Ragaszkodó, ki tudja mutatni az érzelmeit verbálisan és non verbálisan is. Nem ragadtatja el magát, nem féltékeny, szívesen megosztja a játékait, önként felajánlja a társainak, hogy cseréljenek helyet, ha a gondozónő ölében ül.

Erkölcsei érzelmeire jellemző, hogy törekszik a jóra. Határozottan jólelkű. Szófogadó, a normaszabálytartása és az önfegyelme kialakult.

Esztétikai érzései nem alakultak ki. Az ízlése formálódik, fogékony az esztétikai élmények iránt.

Akarati megnyilvánulásai arra utalnak, hogy türelmes. Kivárára képes, szabálytartó, ha ellenőrzik. Feladattudata kialakult, igényli az önállóságot.

Családi anamnézis:

Az anya 30 éves, egészséges, felszolgálóként a szakmájában dolgozik. Nem dohányzik, néha fogyaszt alkoholt, a családjában rákos megbetegedés és cukorbetegség előfordult.

Az apa 33 éves, egészséges, a foglalkozása betegezállító. Nem dohányzik, alkoholt néha fogyaszt. A családjában nem tud róla, hogy bármilyen öröklődő betegség előfordult volna.

Egy féltestvére van, a 12 éves Anikó, aki az édesanya előző kapcsolatából született, ő nem él velük. A szülők nem házasok. A család egy városközponti panellakásban él, a gyermeknek saját szobája van. Anyagi körülményeik jók, hitelük van. Mindkét szülő dolgozik. Szóba került, hogy vállalnak még egy gyermeket, de még várnak vele.

A gondozónő a családlátogatás alkalmával nem figyelt fel semmi szokatlanra. A szülők kiegyensúlyozott házasságban élnek, a gyermeknek biztosítják a boldog, harmonikus otthont.

Fejlesztésre szánt dalok, mondókák és versek:

Katicabogár:

Ka-ta-lin-ka szállj el, jön-nek a tö - rő - kők, sós kút-ba tesz - nek on - nan is ki - vesz-nek

ke-rék a - lá tesz-nek, on-nan is ki - vesz-nek, i-hol jön-nek a tö-rő-kők mind-járt a-gyon - lő - nek.

Mondóka:

Katicabogárka szállj fel az égbe,

Hozd le a meleget, vidd fel a hideget!

Kígyó:

Te-ke - re-dik a kí-gyó, ré-tes a - kar len - ni.
Te-ke - re-dik a ré-tes, kí-gyó a - kar len - ni.

Medve:

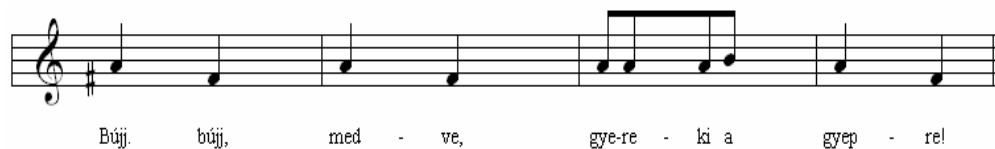
1.

Mac-kó, mac-kó u-gor-jál, mac-kó, mac - kó fo-rog-jál, tap-solj e - gyet, u - gorj ki.

2.

Bújj, bújj, med - ve, gye-re ki a gyep - rel

ha ki-jöt - tél szép csen-de - sen, hogy a va - dász meg ne les - sen,

Lúd:

Nyúl:

1.

Kerekecske, dombocska,

Itt szalad a nyulacska,

Csik, csik, csik!

2.

Nyuszi, nyuszi, nyulacskám

Ne félj tőlem, nincs puskám!

Van ám nekem egyebem,

Friss káposzta levelem.

Kacsa:

(KIABÁLVA, HESSEGETVE)

Sudri, sudri, sudri!

Héja:

Hé - ja, hé - ja, la - ka - tos, lá - tom lá - bad ri - pa - csos

Ne vidd el a má - sét, csak az u - ra - sa - gét.

Gólya:

Gó - lya bá - csi, gó - lya, hol jár - tál az - ó - ta?
A ten - ge - ri tó - ba, mi - vel jö - tél ha - za?

Síp - pal, dob - bal, ná - di he - ge - dű - vel.

Cica:

Cír - mos ci - ca haj, ho - vá lett a vaj?

Ott lá - tom a ba - ju - szo - don, most lesz ne - ked jaj!

Fecske:

Fecs - két lá - tok, sely - met gombo - lyí - tok.
szep - lőt há - nyok,

Bárány, farkas:

Benn a bárány, ki a farkas, hízik a bárány
szárad a farkas,
szabadvár mindenek, gazdagnak és szegénynek.

Csiga:

1.

Csi-ga - bi - ga told ki szar-va - dat,
Ha nem to - lod, ősz-sze - tö - röm há - za - dat!

2.

Csi - ga - bi - ga gye - re ki, ég a há - zad i - de-ki,
Kapsz te - jet, va - jat, hol - nap-ra is ma - rad.

Kakas:

Er - re ka - kas, er - re tyúk, er - re van a gya - log - út.

Taréja, haréja, ugorj a fazékba, zsupsz

Mondóka:

Két kis kakas összeveszett,

A verembe beleesett.

Szil - szál szalmaszál,

Eredj pajtás, te hunyjál.

Paci:

Gyi pa - ci pa - ri - pa, nem mesz - sze van Ka - ni - zsa,

o - da - é - rünk dél - re, li - ba - pe - cse - nyé - re.

Mondóka:

1.

Kip-kop kalapács, kicsi kovács mit csinálsz?

Sárga lovat patkolok, aranyszeggel szegelek

Uccu pajtás, kapj fel rája, úgy is te vagy a gazdája.

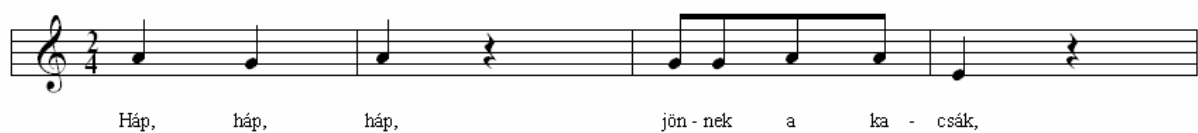
2.

Hóc-hóc katona

Ketten ülünk egy lóra.

Hárman meg a csikóra.

Sok állat:

Háp, háp, háp, jön - nek a ka - csák,

Bú, bú bú! Boci szomorú,
De hogy feszít tyúkjai közt a kukuriku!

Röf, röf, röf! Orra sárba döf:
sonka lábán kucu néni fürödni döcög.

Rút, rút, rút, föl is, le is út,
Mérges pulyka te szereted csak a háborút.

Bú, röf, háp! Sípok trombiták,
Hangos szóval így köszönt e díszes társaság.

Csukás István: Sün Balázs

Erdőszélen, erdőszéli
tölgy tövében volt egy ház.
Abban lakott hét süntestvér:

Sün Aladár,
Sün Piroska,
Sün Adorján,
Sün Dorottya,
Sün Demeter,
Sün Tihamér
s a legkisebb:
Sün Balázs.

Hogyha jól bevacsoráztak
Szűk lett nekik az a ház,
S előfordult ilyenkor,
Hogy kívül rekedt Sün Balázs.

Furakodott, nyomakodott
Morgott, perelt dühöngve
Semmit se ért, mit tehetett,
Lefeküdt a küszöbre

Telt az idő, múlt az idő
Éjre éj és napra nap
Egyre többször fordult elő,
hogyan a házból a legkisebb kimaradt.

„Ebből elég! Torkig vagyok!”
kiáltott fel Sün Balázs
„Sokan vagyunk,
s kicsi nekünk ez a ház”.

„Éppen ezért én elmegyek
Szerbusz néktek hat testvér
Sün Aladár,
Sün Piroska,
Sün Adorján,
Sün Dorottya,
Demeter és Tihamér!”

Miután így elbúcsúzott
Fogta magát, elindult
Lába nyomán
Porzott a vén gyalogút.

Így baktatott, így poroszkált
Szomszéd tölgyig meg sem állt
Ottan aztán sürgött, forgott,
Árkot ásott, falat emelt,
Tetőt ácsolt, ajtót szegelt,

És mire a nap leszállt,
Épített egy kalyibát.

„Így ni! – mondta – most már
végre kényelmesen alhatok!
Nem tolnak ki
a küszöbre a nagyok!”

Falevélből ágyat vetett
Kényelmeset,
belé feküdt s hortyogott
hogy csörögtek
s remegtek az ablakok.

Éjfél tájban vihar támadt
Hajlítottatta a vén fákat
Fújt a szél nagy zajjal ám
S arra ébredt, hogy zörögnek
A kalyiba ajtaján.

„Ki az? – szólt ki fogvacogva -
Ki kopogtat éjnek idején?”
„Mi vagyunk az – szóltak kintről
Mi vagyunk a hat testvér
Sün Aladár,
Sün Piroska,
Sün Adorján,
Sün Dorottya,
Demeter és Tihamér!”

„Elvitte a szél a házunk,
engedjél be,
ázunk-fázunk idekinn,
csurom víz a kabát rajtunk

és az ing!”

„Jól van, jól van

- szólt Sün Balázs –

Jövök már”

S fordult a kulcs, nyílt a zár.

Betódultak mind a hatan

Tele lett a kalyiba

Kérdezte is Sün Tihamér:

„Mondd csak testvér,

nincs csak ez az egy szoba?”

Lefeküdtek, elaludtak

S arra ébredt Sün Balázs:

Újra kicsi lett a ház!

Mert az éjjel ide-oda lökődve

Kiszorult a küszöbre.

„Ejnye! – mondta fejkavakarva –

Mit tehetnék? Megnövök!

S akkor talán nem lesz ágyam,

Nem lesz párnám a küszöb!”

Gazdag Erzsi: Tarka cica, fehér cica

Tarka cica,

fehér cica, haj!

Meglátta, hogy

kemencén a vaj.

Tarka cica,

fehér cica

egyed ugrott, haj!

S nyelve hegyén
elolvadt a vaj.

A gazdasszony
haragjában
seprút fogott, hej!
S kopogott a fehér cica,
tarka cicafej.

Móricz Zsigmond: Iciri-piciri

Hajaj, hol volt, hol nem...
Volt egyszer egy iciri-piciri házacska;
ott lakott egy iciri-piciri kis macska.

Volt annak két iciri-piciri kis ökre,
rákaptak egy iciri-piciri kis tökre.

Csizmát húz az iciri-piciri kis macska,
hová lett az iciri-piciri barmocska.

Bejárja az iciri-piciri kis erdőt,
s nem leli az iciri-piciri tekergőt.

Bejárja az iciri-piciri kaszálót,
s nem látja az iciri-piciri kószálót.

Rátalál egy iciri-piciri kis tökre,
bánatában iciri-picirit meglökte.

Felfordult az iciri-piciri tököske,
benne a két iciri-piciri ökröske.

Megörült két iciri-piciri ökrének:

vége van az iciri-piciri mesének!

Jegyzőkönyv

P. Vanda megfigyelése

Idő	Gondozónő tevékenysége és kommunikációja	Gyermek tevékenysége és kommunikációja	Megjegyzés
8.35.		A szőnyegen játszik 2 vele egykorú gyermekkel. A vonatnak teszik el a síneket.	Beszélgetnek egymással. A szavaik nyelvtanilag és tartalmilag is helyesek, érthető a kiejtésük.
8.40	A szőnyeg szélén énekes játékot kezdeményez: Két gyermek játék babát tart a kezében, énekli a „Gólya viszi a fiát” c. dalt, megmutatja nekik, hogyan ringassák a dal egyenletes lüktetésére. Több változatát énekli a „Hinta-palinta” c. dalnak: „Hinta-palinta, hintázik a babácska.” „Hinta-palinta,/ régi dunna, kis katona, /ugorj a Dunába.” „Hinta, Katica, szomszéd uram	Elkészítették a síneket, elmélyülten tologatja vonatot. Más iránt nem mutat érdeklődést.	A gondozónő lassan és megfelelő lüktetésben énekli a dalt, mozgással kísérve, így minden gyermek tudja követni a mozdulatait és át tudja venni a hangokat.

	bajsa.”		
8.45.	Odamegy a vonatokkal játszó csoportjához, és többször elmondja az alábbi mondókát: „Ziki-zaki zakatol, ez a vonat valahol, ... ” Énekli: „Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára” „ A nagyapám Nagykanizsán lakik nékem ... „	Továbbra is a vonat köti le a figyelmét, de észleli, mikor a gondozónő leül mellé. Rátekint, majd folytatja a játékot.	Azért ismétli többször a gondozónő a mondókákat és dalokat, hogy könnyebben rögzüljenek.
8.50.	Egy kislánnyal ölbeli játékot játszik: „Áspis, kerekés ... „ Több gyermekkel is eljátssza. – Vanda már tudja egyedül is játszani. – mondta, miközben Vandára nézett.	Nem játszik már a kisvasúttal, elmegy a szoba másik végébe, a BILIBO-val forog körbe-körbe. Amikor meghallja a gondozónő mondókázását, ő is odamegy. Egy kisfiúval játssza el az „Áspis, kerekés” játékot. Tudja a szöveget és a modulatsort is, de néha megerősítésként a gondozónőre pillant. Több gyermekkel is	A gondozónő arcán is látszik az együtt játszás öröme, akárcsak a gyerekekén. A gondozónő így biztatta Vandát az önálló játékra. Dicséretként a gondozónő a

		megismétli a játékot.	gyerekekre mosolyog., non verbálisan fejezi ki dicséretet.
8.53.	Játékot váltanak: „Megyen a medve” c. ölbeli játékkal folytatja.	Ismeri a játékot, mindenkivel, aki engedi neki, eljátssza. A gondozónővel is játszik, ugyanolyan mozdulatokkal csiklandozza, ahogy a gondozónő tette.	Vanda a hangsúlyában és mozdulataiban jól látszik az utánzáson alapuló mintakövetéses tanulás példája.
8.55.	– Hívjuk ide a napocskát, hadd süssön, hadd legyen jó idő! „Bújj ki, Napocska ... „- mozgással kísért énekes játék.	Együtt énekel és játszik a gondozónővel. Kihallatszik a hangja a gyerekek közül. Nevet, ugrál, nagyon lelkes.	A gondozónő többször is megismétli a játékot.
8.58.	Hogy hívják azt az állatot, amelyik ilyen hangot ad: Brumm, brumm? – kérdezi a gyerekektől. – Álljunk fel, és csináljunk egy kis helyet. Énekelik és játsszák: „Mackó, mackó	– Medve. . A gondozónővel együtt énekel, kihallatszik a hangja a társai közül. Mozdulatai a gondozónő mozdulatait tükrözik.	A gondozónő gyors mozdulatokkal elteszi a szőnyegről a játékokat, néhányan segítenek neki. A gyerekeket úgy állítja, hogy mindenki szembe legyen vele.

	ugorjál” Gyerekek, gyerekek ... „ „Kaszálj, Pista ... „	Arcán látszik az éneklés öröme.	
9.05.	– Az az ügyes, akinek a lába nem mozdul el a földtől. – mondja. – Nézzétek az én lábamat, hogy csinálom. – bemutatja. „ Ég a gyertya, ég ...” „Hopp Juliska ...” „Magyar házban vendéget ...” A dal lüktetésére ütemesen mozgatja a lábát és a kezét, egyszerű táncmozdulatokat végez.	Énekel, a gondozónővel együtt mozog. A dal lüktetését betartja, nem csúszik el a ritmustól.	Komplex nevelés történik. Az énekes játékok közben a gondozónő a helyes kiejtés és dallam mellett az esztétikus testmozgásra és testtartásra is ösztönzi a gyerekeket. Ebben a korban a gyerekek még nem mindig érzik a dalok és a zene lüktetését, ezért kell a sok gyakorlás.
9.10.	– Fogjuk meg egymás vállát, és menjünk vissza a játékhöz. – tevőleges segítséget nyújt a gyerekeknek, hogy egymás mögé álljanak, egymás vállát megfogják, és úgy meneteljenek. Éneklük:	Megfogja az előtte álló	A 3 éves gyermekek még nem tudnak térbeli alakzatot felvenni, ezért volt szükség a gondozónő tevőleges segítségnyújtására.

9.15.	„Megy a gőzös ... „	vállát, ütemre lép. Ismét a vonatokkal játszik, közben halkán énekli: „Megy a gőzös ... „	
-------	---------------------	--	--

Képek a gyerekekről:

